

Ferðamannalandið Ísland: Draumaland eða Djöflaeyja?

Ferðapjónustuúttekt
Greiningardeildar Arion banka

20. september 2016

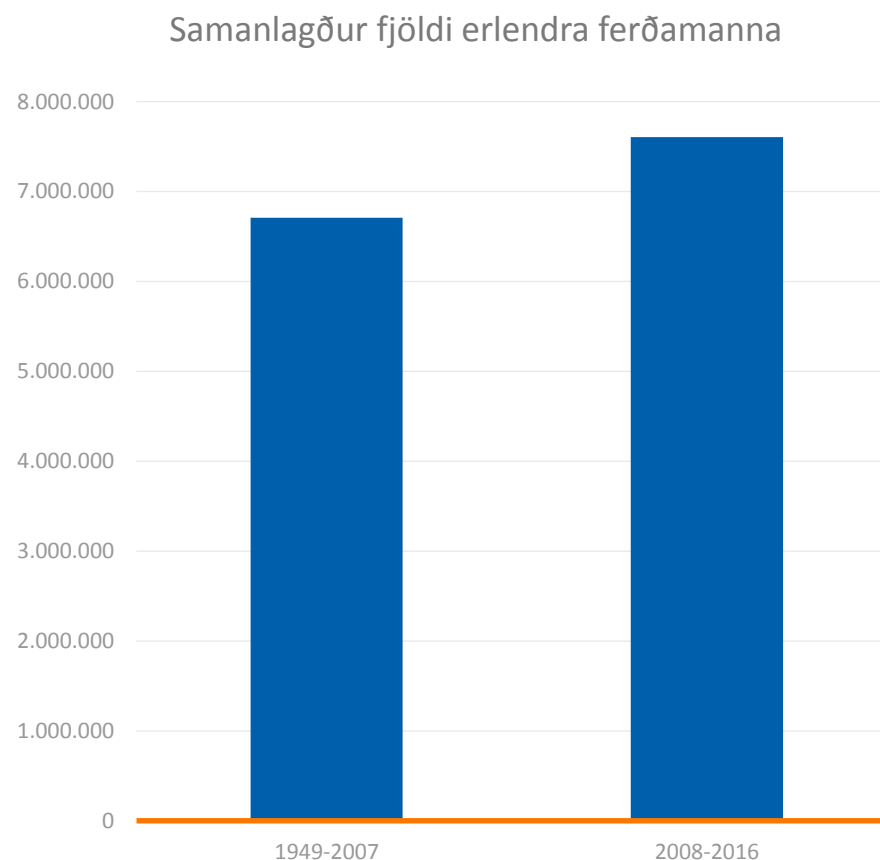
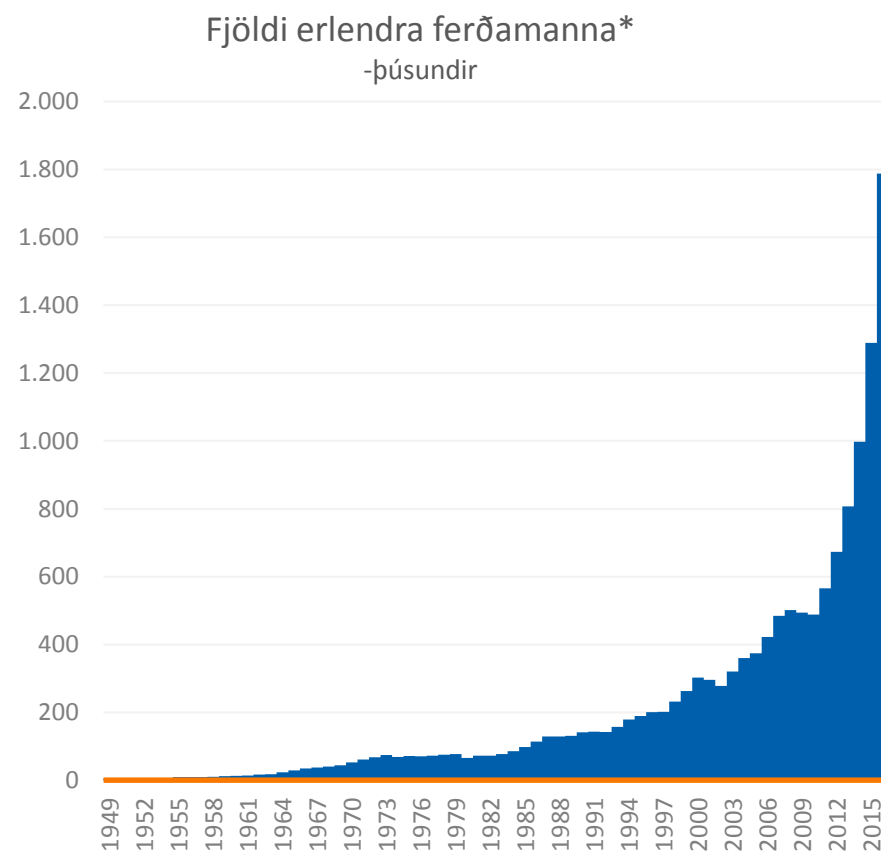

Ferðamannaflóðið heldur áfram

Erna Björg Sverrisdóttir
Greiningardeild Arion banka

Síðustu 9 ár slá út árin 59 þar á undan í komum erlendra ferðamanna

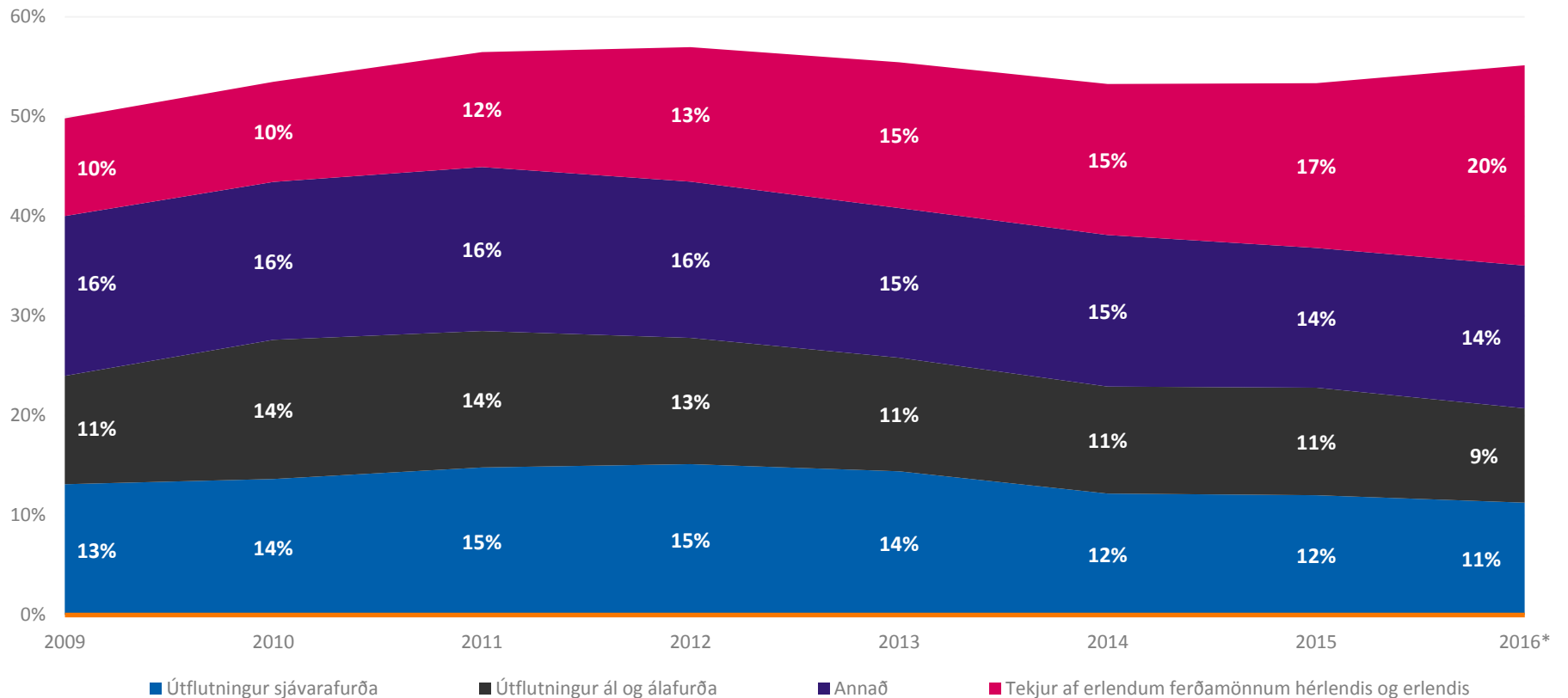
Ferðapjónustan hefur lengi vaxið hratt en er að ýmsu leyti enn ung atvinnugrein

Samanburður útflutningstekna

Ferðapjónustan gæti í ár skilað svipað miklu í útflutningstekjur og ál og sjávarafurðir samanlagt

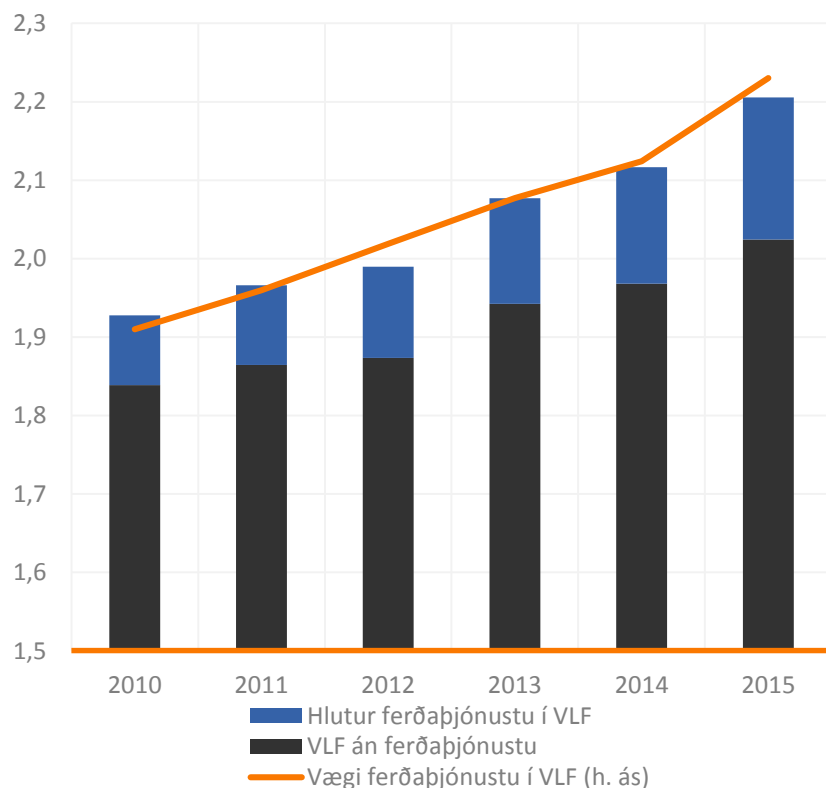
Útflutningur vöru og þjónustu í hlutfalli við landsframleiðslu

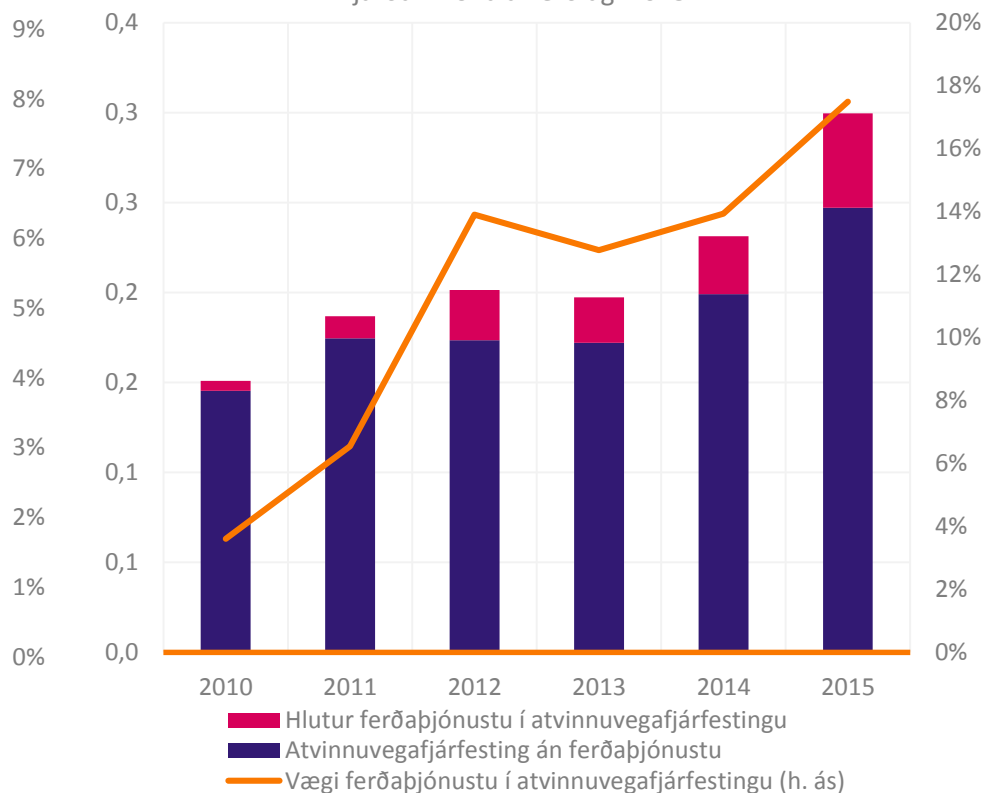
Vægi ferðapjónustu í vergri landsframleiðslu

Ríflega 8% í fyrra – líklega nærri 10% í ár

Verg landsframleiðsla og ferðapjónusta
- milljarðar króna á verðlagi 2015

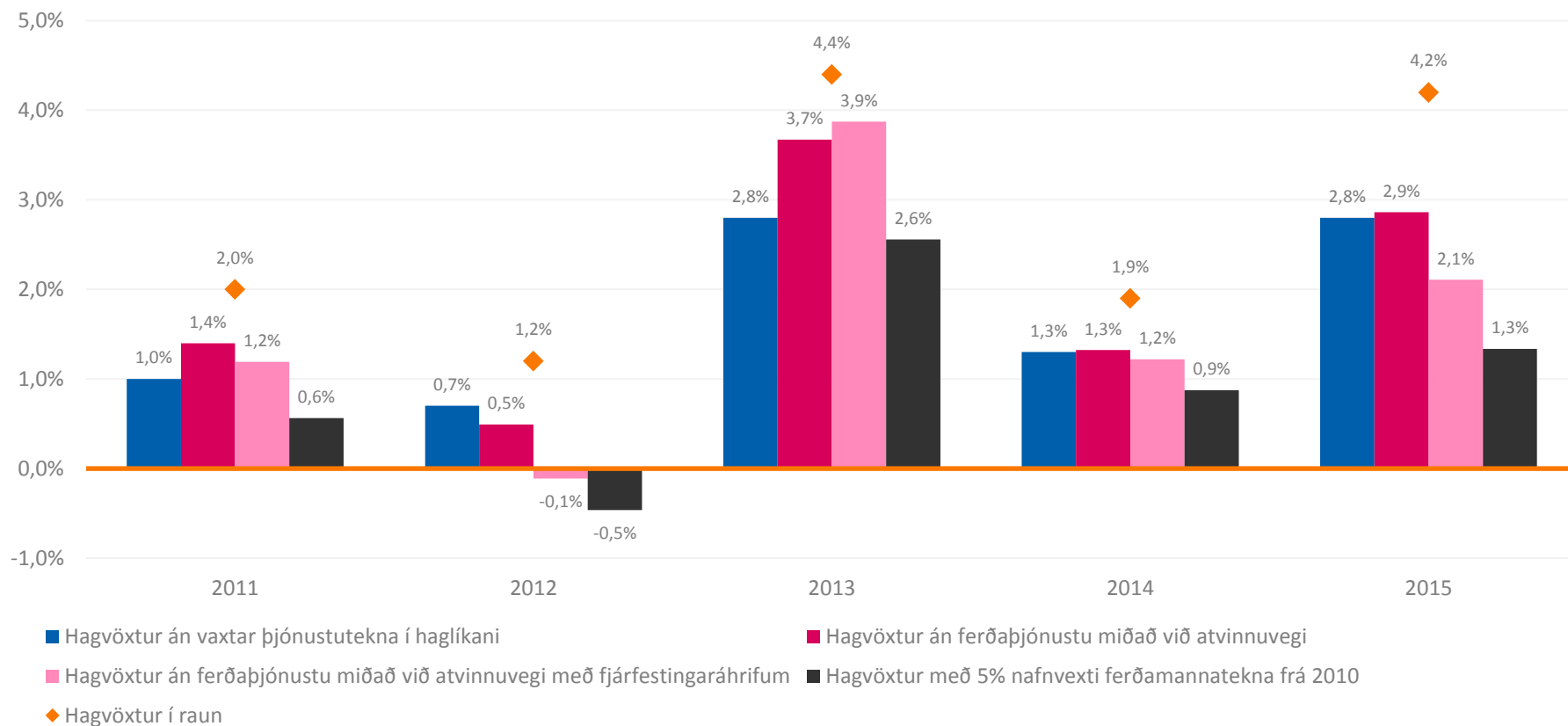
Atvinnuvegafjárfesting
- milljarðar króna á verðlagi 2015

Hvað ef? Hagvöxtur síðustu ár

VLF væri skv. þessum mælikvörðum 80-180 ma.kr. lægri 2015 – 4-8% lægri en hún er í dag.

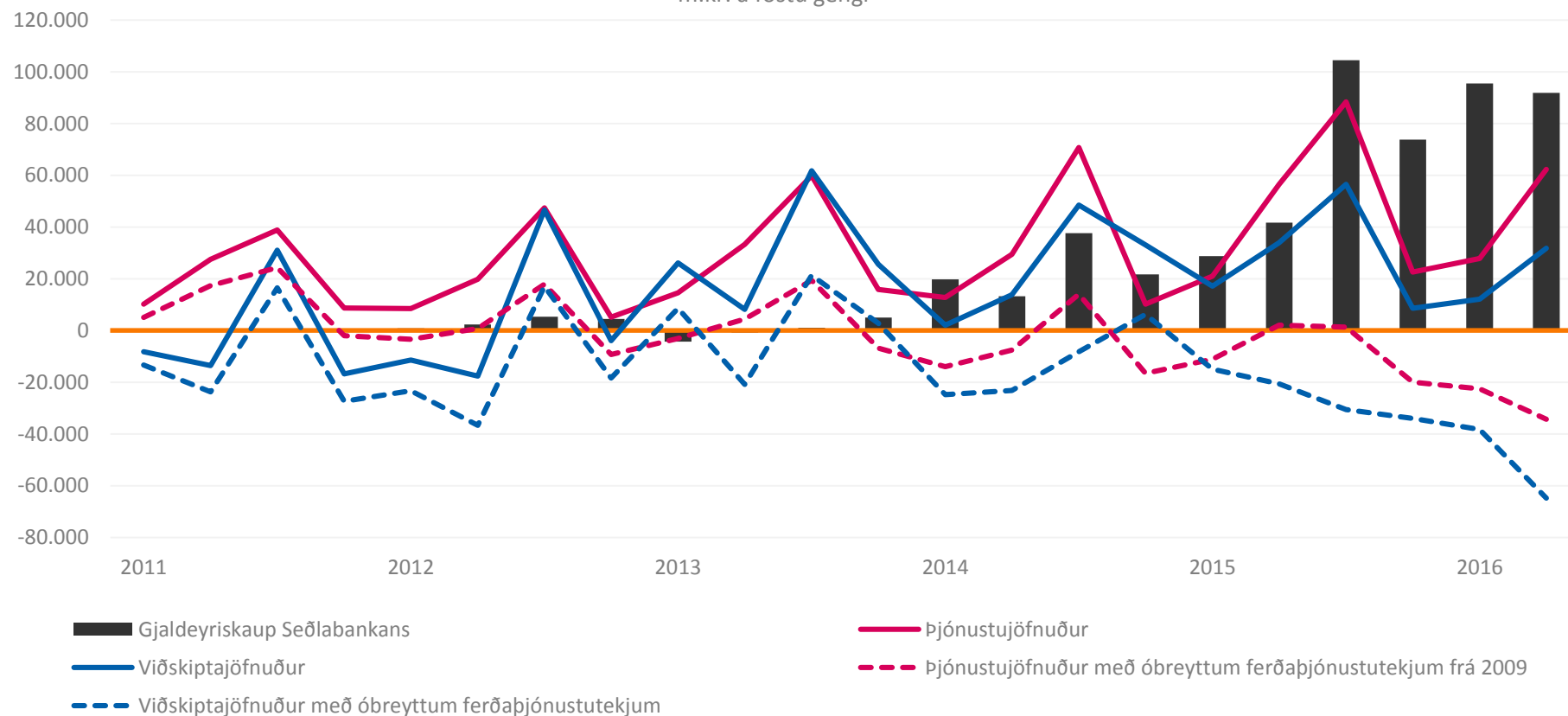
Hagvöxtur og áhrif fjölgunar ferðamanna

Gjaldeyrisforðinn hefði stækkað mun hægar án fjölgunar ferðamanna

Krónan hefur styrkst um nærri 20% gagnvart evru á 3 árum – að miklu leyti sökum fjölgunar ferðamanna

Gjaldeyrisforði, þjónustujöfnuður og viðskiptajöfnuður
- m.kr. á föstu gengi

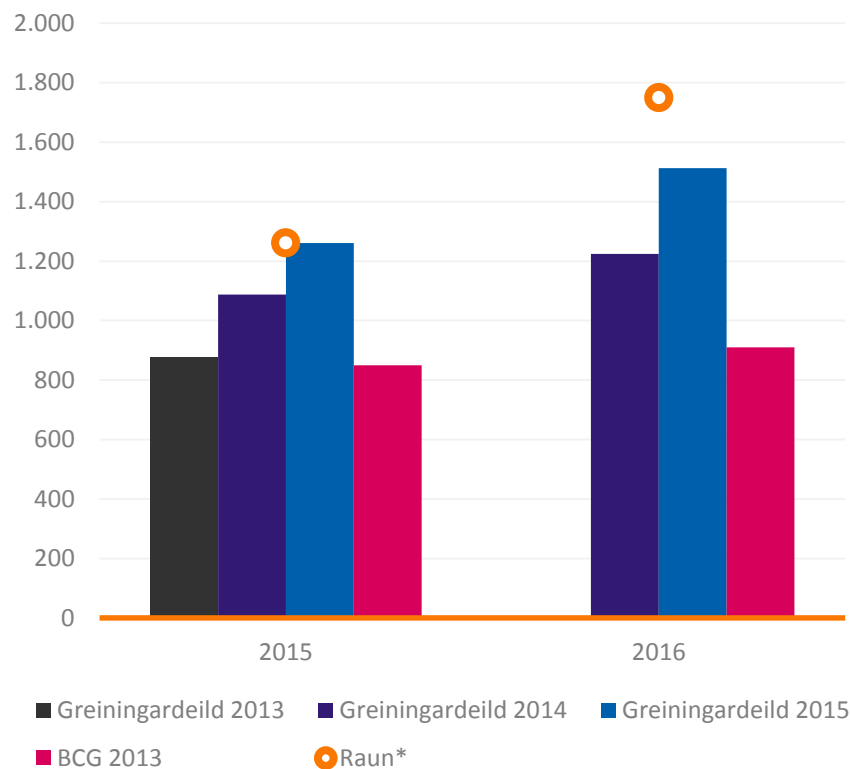

Spá Greiningardeildar um fjölgun ferðamanna

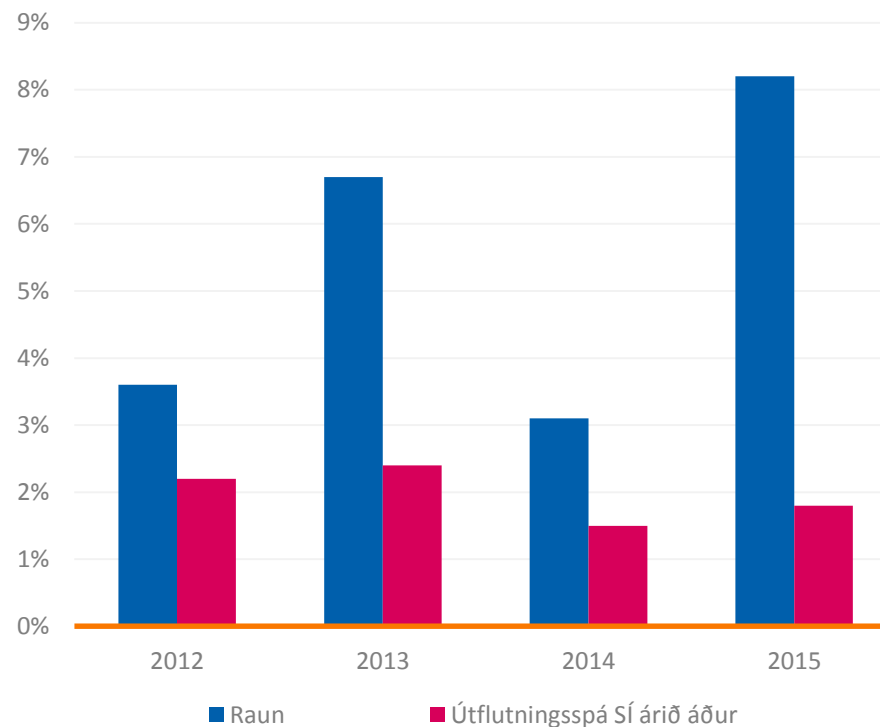
Vöxtur sem enginn bjóst við

Stefnir í rúmlega 1,7 milljónir ferðamanna í ár – spá okkar frá 2014 gerði ráð fyrir 1,2 milljónum

Spár um fjölda ferðamanna
- samanburður við raunþróun, þúsundir

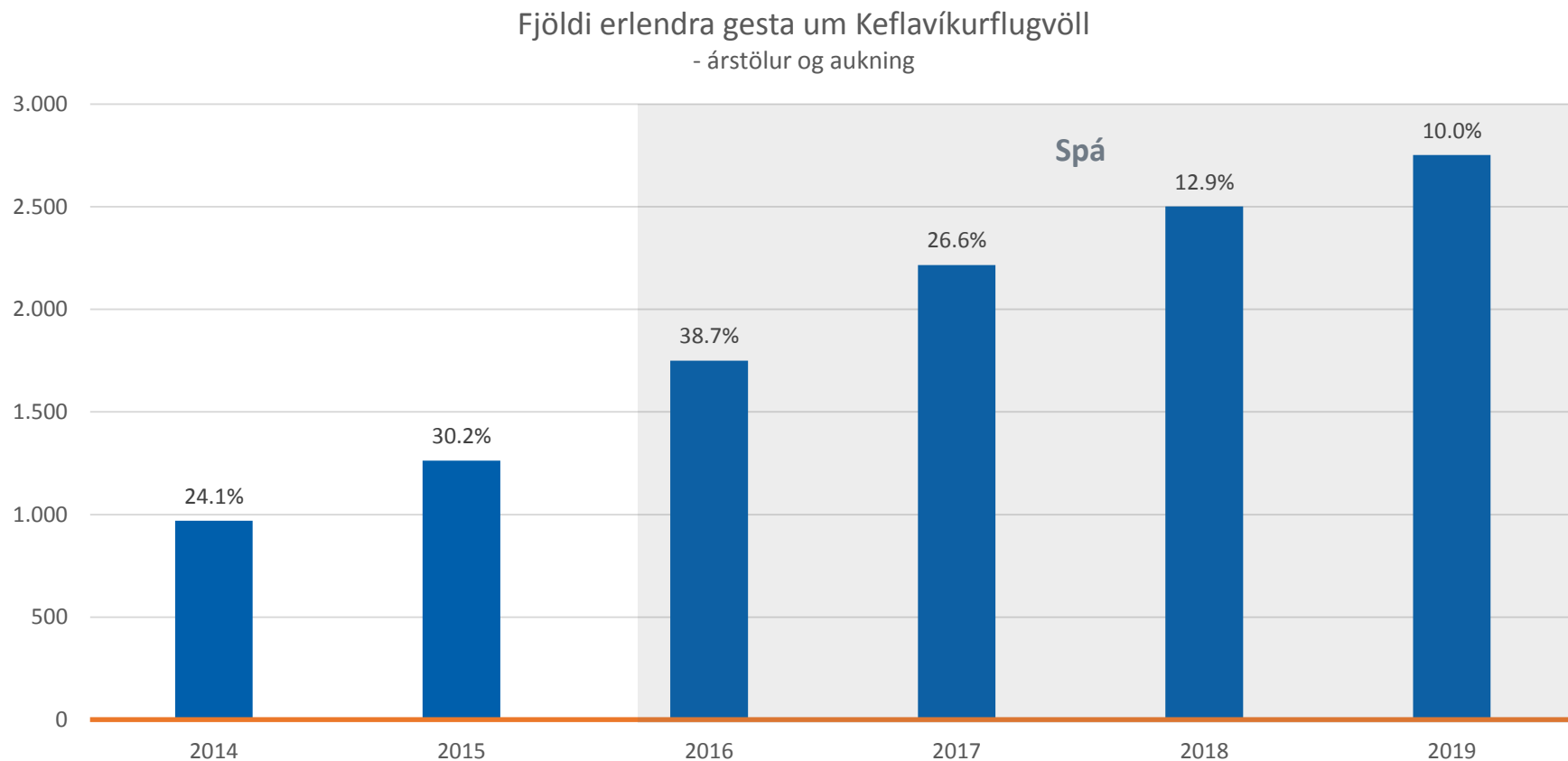

Útflutningur
- rauntölur og spár Seðlabankans

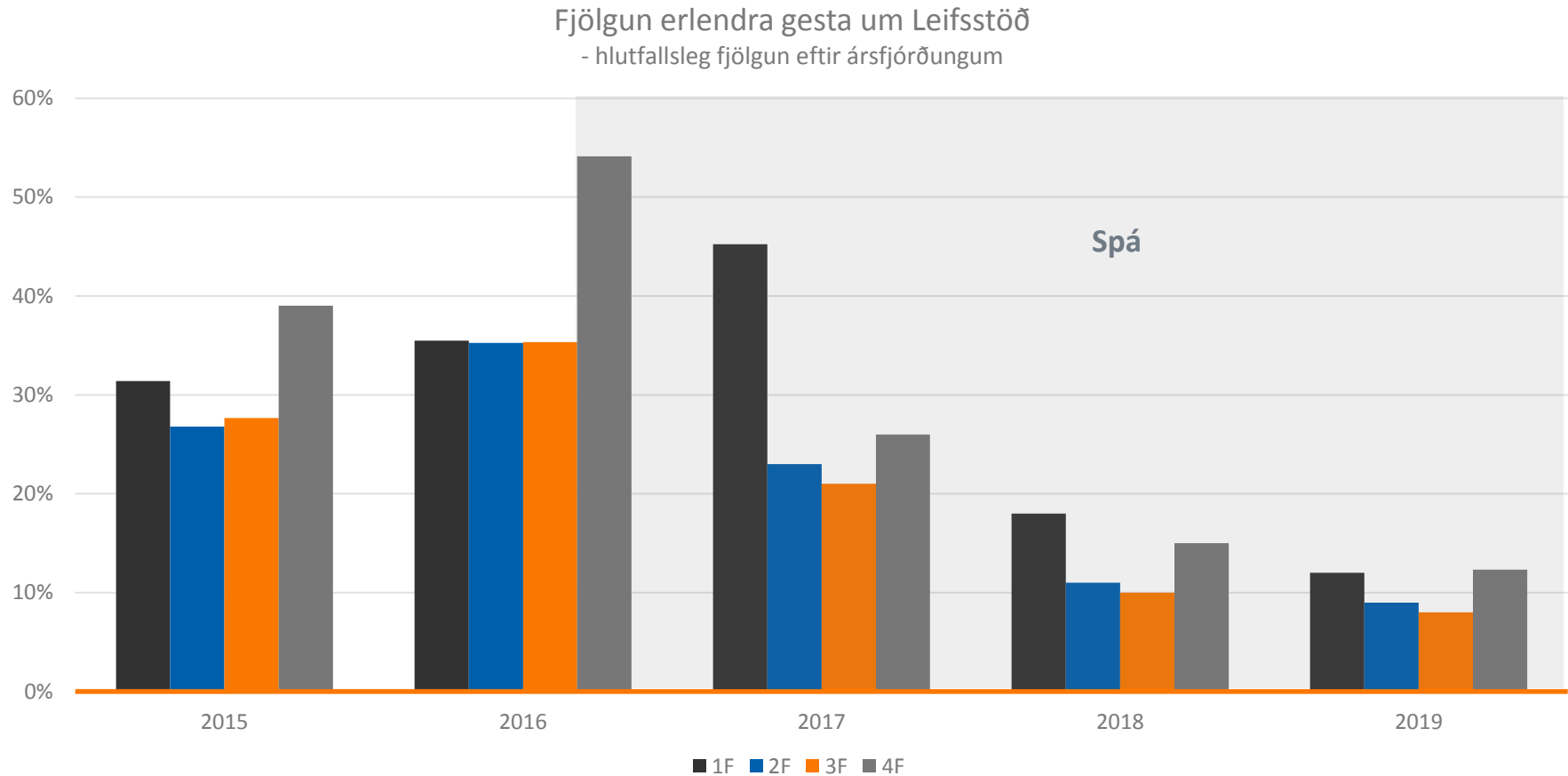
Spáum rúmlega 2,2 milljónum ferðamanna á næsta ári...

... og að fjöldinn fari í 2,5 milljón árið 2018

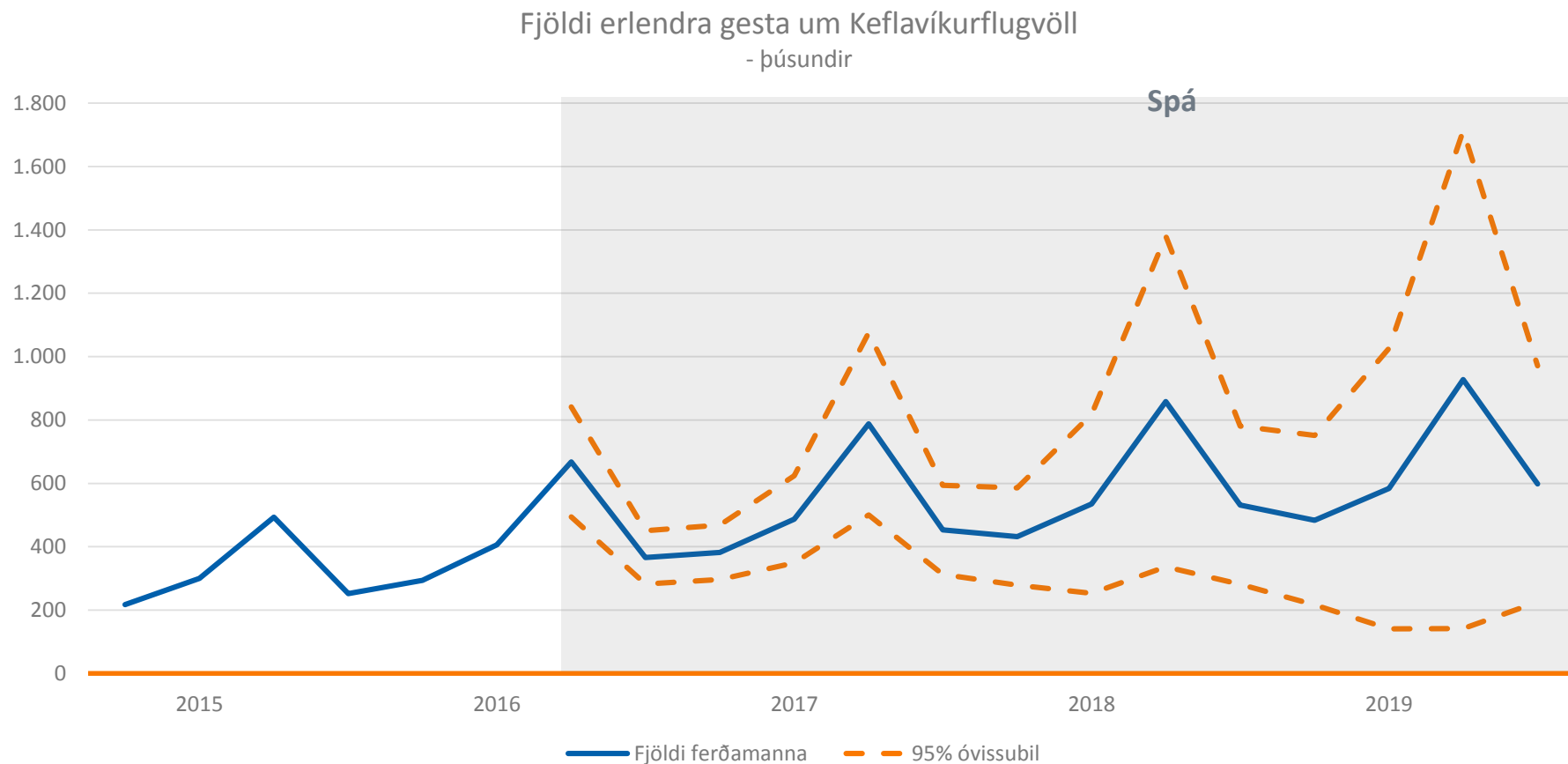
Mesti vöxturinn verður yfir vetrarmánuðina

Árstíðasveiflan heldur áfram að minnka en hægja tekur á þeirri þróun við lok spátímabilsins

Hvaða áhættuþáttum stendur ferðapjónustan frammi fyrir?

Ferðapjónustan er seig en ekki ónæg fyrir áföllum

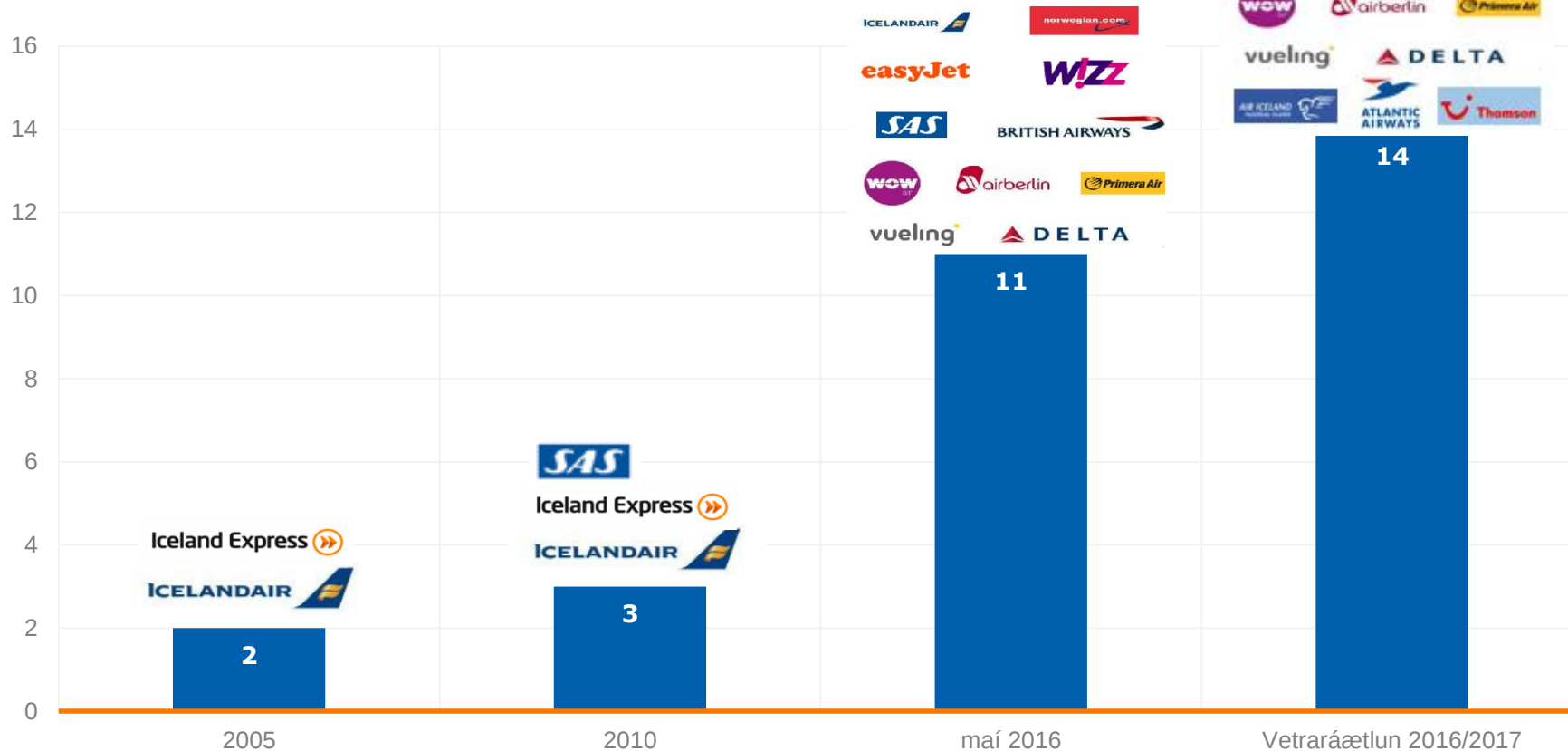

Nokkrir áhættuþættir

Ráðandi þáttur fyrir íslenska ferðapjónustu - flugframboð

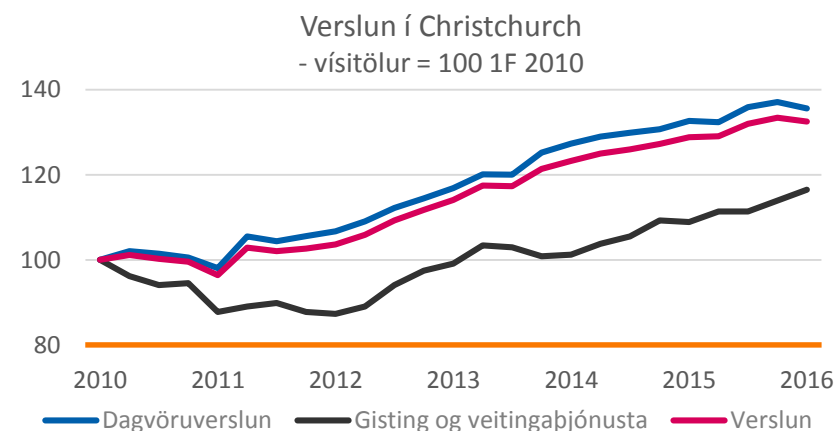
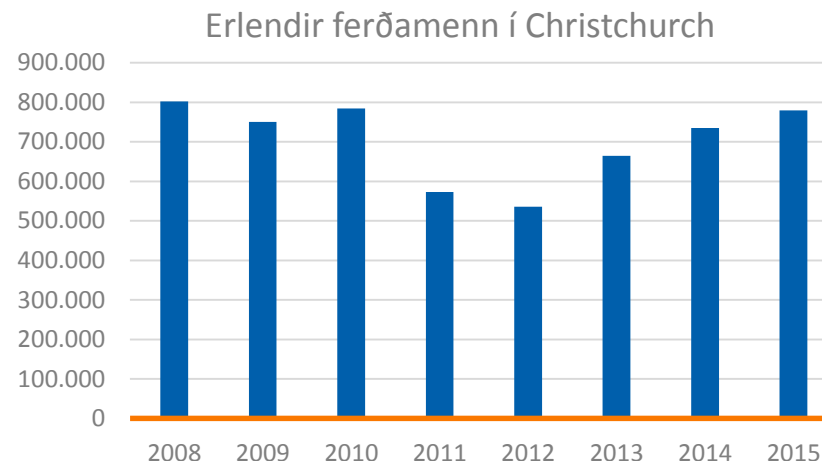
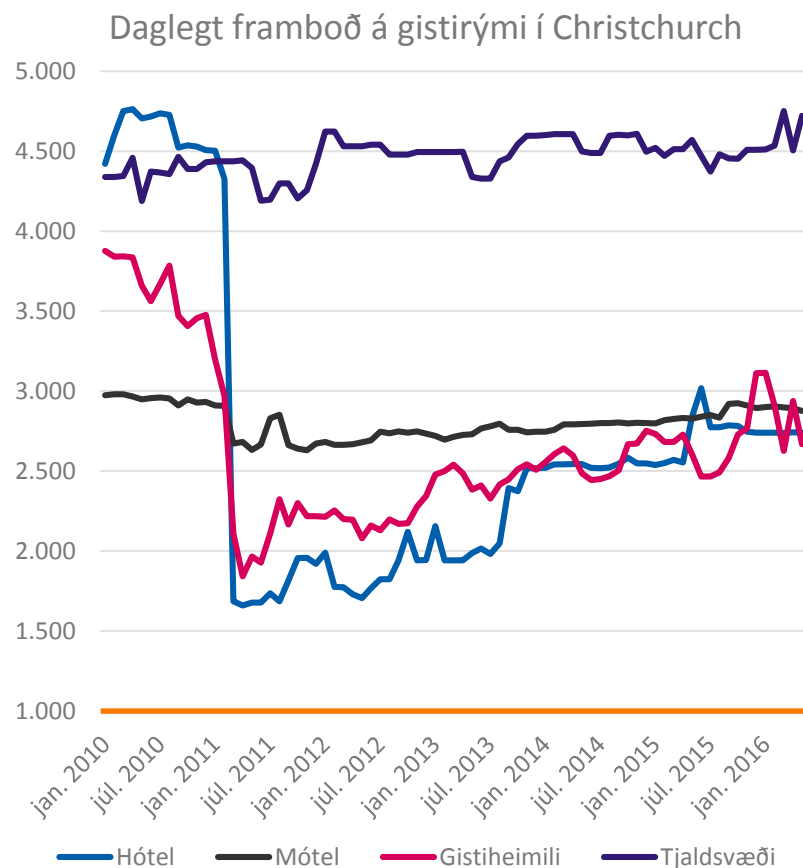
Fjölgun ferðamanna byggir að öllu leyti á reglulegu flugi til og frá landinu

Fjöldi flugfélaga sem fljúga reglulega til og frá Íslandi

Hriktir í stoðum ferðapjónustunnar í Christchurch eftir jarðskjálfta

Skýrt dæmi um áhrif náttúruhamfara á ferðapjónustu

Þolmörk náttúrunnar

Ferðamenn eru almennt ánægðir með dvöl sína

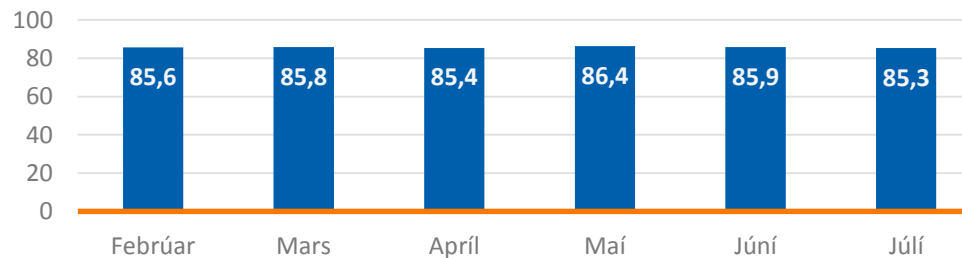
Ánægja ferðamanna með ferð, náttúru, þjónustu og innviði
- sumarið og haustið 2014 og veturinn 2015

Staðir til skoðunar:

- Djúpalónssandur
- Geysir
- Þingvellir
- Hraunfossar
- Þórsmörk
- Jökulsárlón
- Seltún
- Sólheimajökull

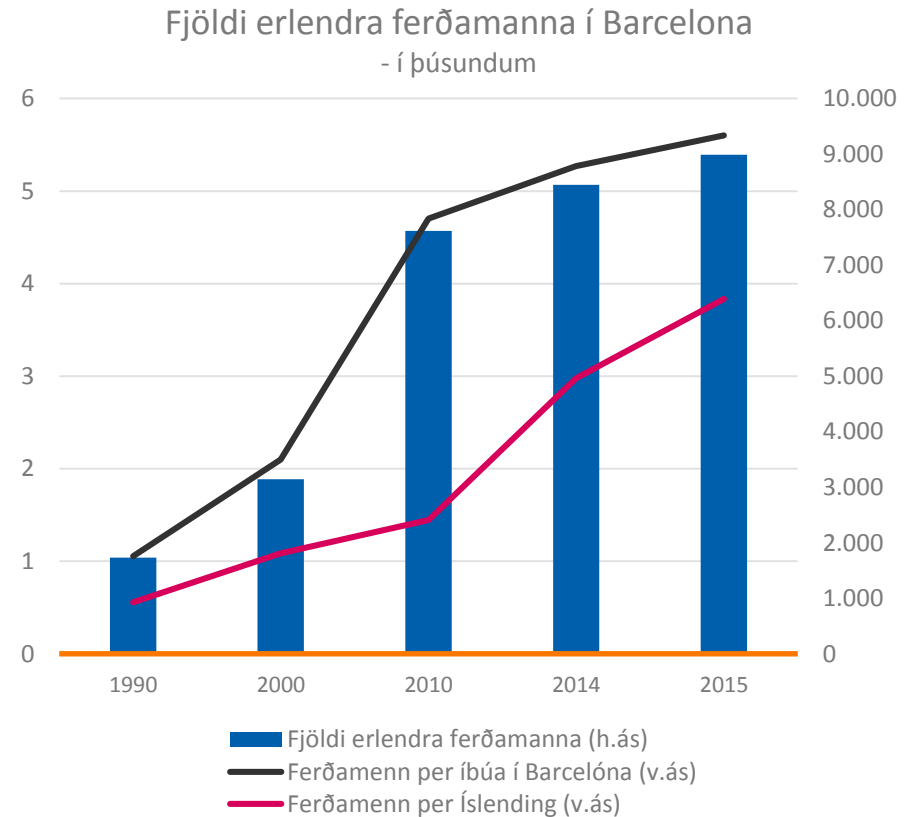
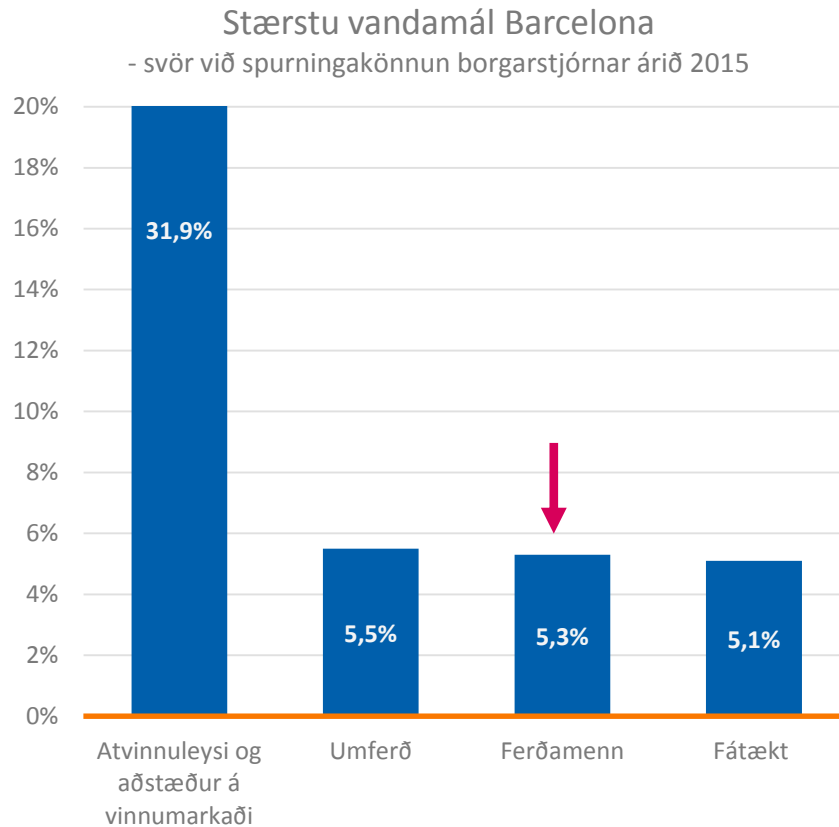
Ferðamannapúlsinn, árið 2016

Spurt er um heildaránægju, peninganna virði, uppfylling væntinga, líkur á meðmælum og gestrisni.

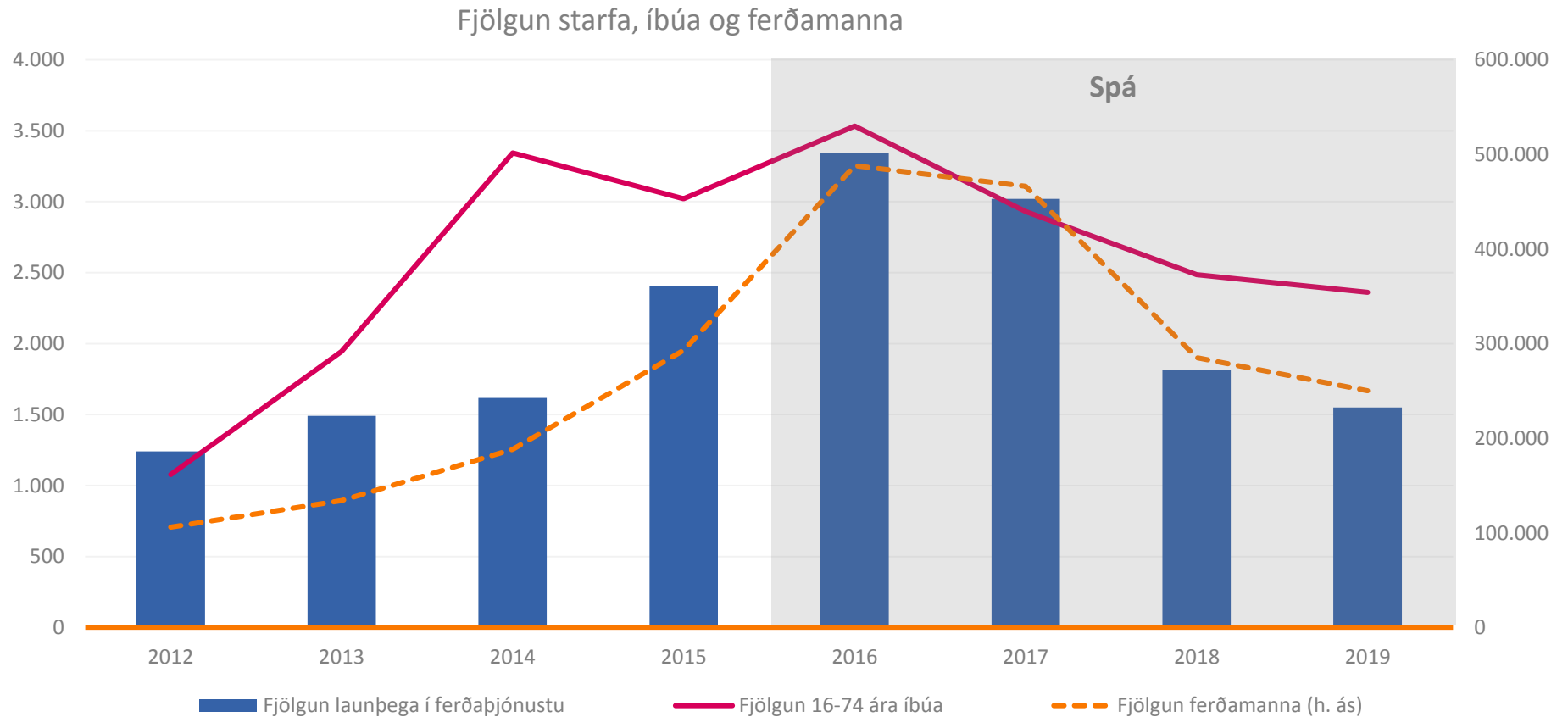
Þolmörk heimamanna

Dæmisaga: Íbúar Barcelona missa þolinmæðina fyrir ferðamönnum

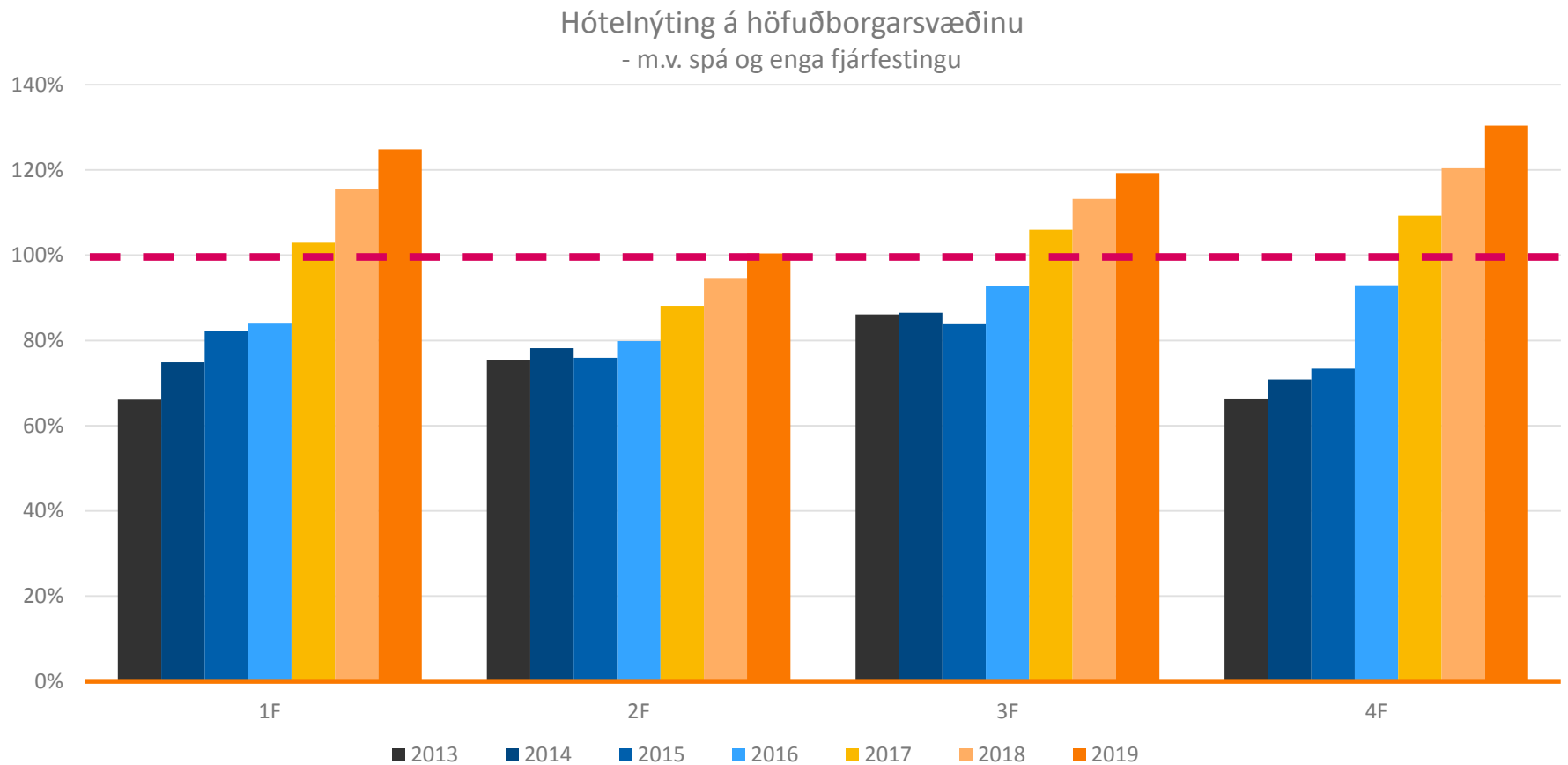
Þolmörk vinnumarkaðar

Áætlum að um 10.000 störf muni skapast í ferðapjónustu ef spá okkar gengur eftir

Þolmörk innviða

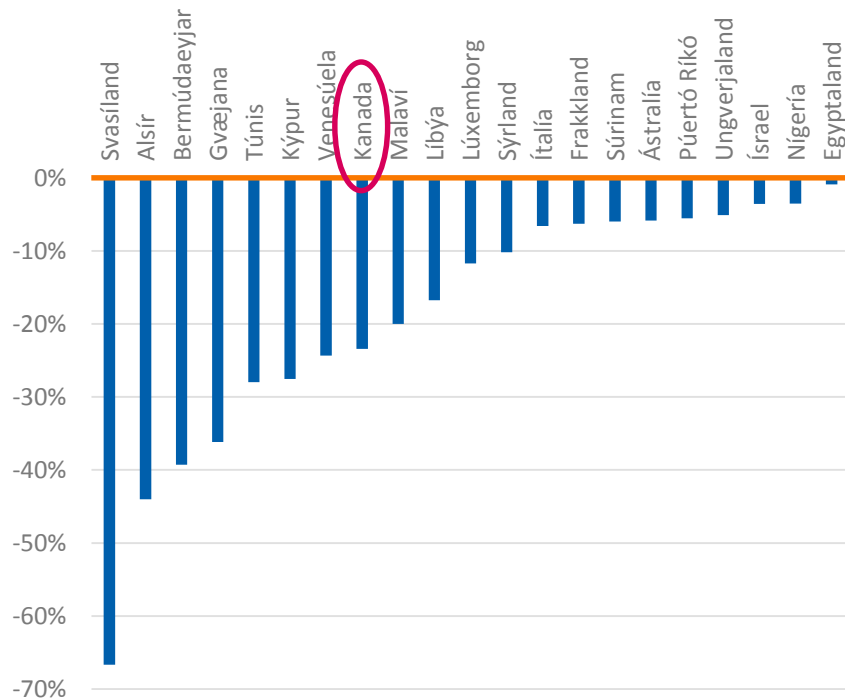
Hótel í Reykjavík sprengja utan af sér að öðru óbreyttu

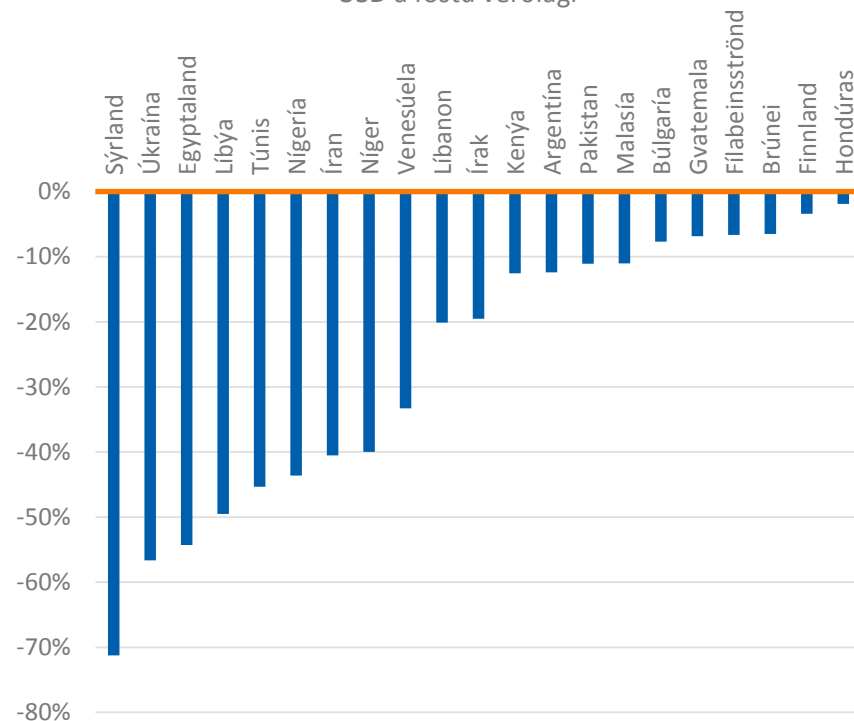
Hvar í heiminum hafa tekjur af ferðamönnum dregist saman?

Flest löndin eiga það sammerkt að vera stríðshrjáð eða glíma við versnandi öryggisástand og óstöðugleika

Breyting tekna af erlendum ferðamönnum í
völdum löndum 2000-2015
- USD á föstu verðlagi

Breyting tekna af erlendum ferðamönnum í
völdum löndum 2010-2015
- USD á föstu verðlagi

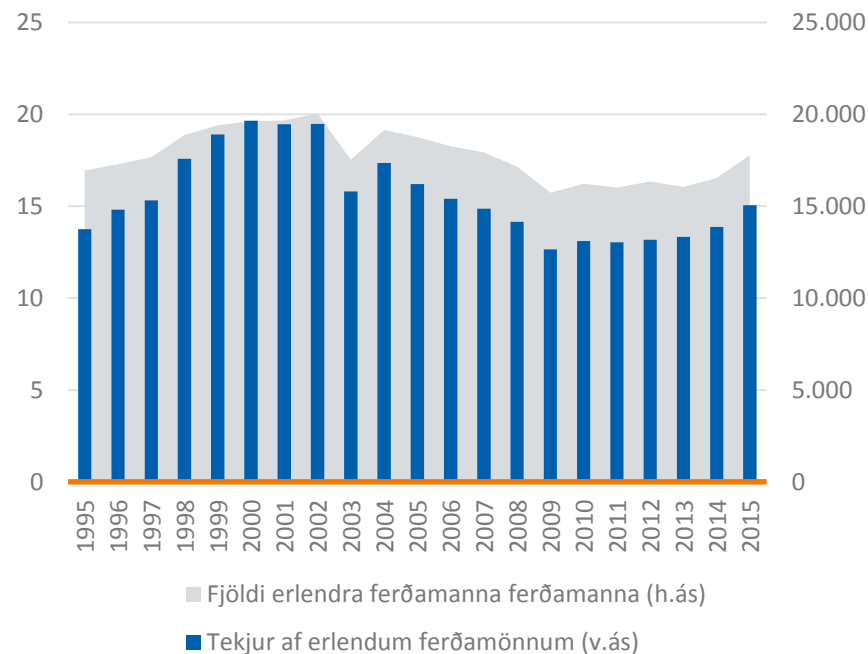
Kanada, hvað gerðist?

Árið 2002 var Kanada 8. fjölsóttasta land í heimi, árið 2014 var það fallið í 17. sæti

Borgar sig að auglýsa? - fjárhæðir til markaðssetningar á heimsvísu árið 2011			
Land	Fjárhæð	Vöxtur fjárhæðar	Vöxtur í komum ferðamanna frá lykilmörkuðum
Írland	\$211M	Já	14%
Mexíkó	\$153M	Já	4%
Ástralía	\$147M	Já	30%
Malasía	\$128M	Já	257%
Suður-Afríka	\$118M	Já	7%
Frakkland	\$112M	Já	13%
Kórea	\$94M	Já	158%
Nýja Sjáland	\$89M	Já	83%
Brasilía	\$94M	Já	100%
Sviss	\$80M	Já	23%
Kanada	\$72M	Nei	-10%

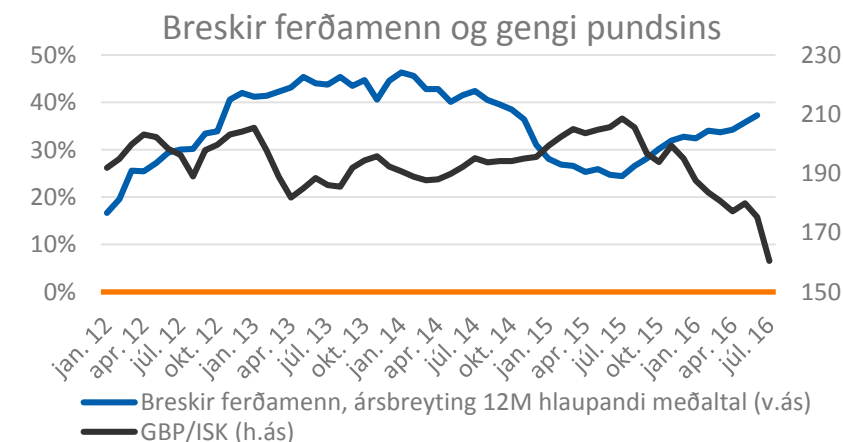
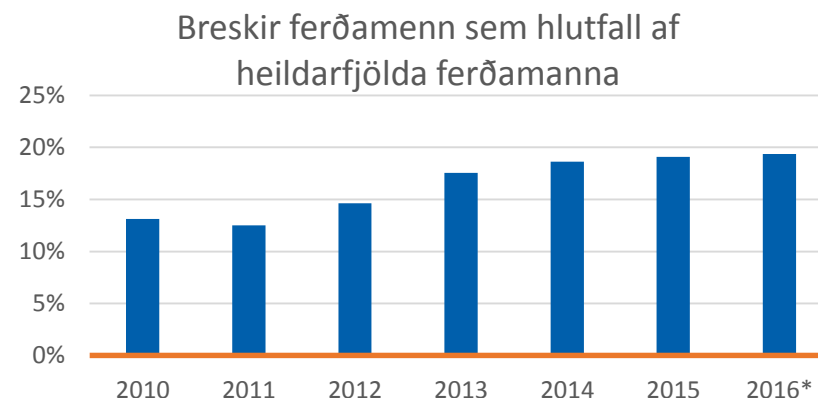
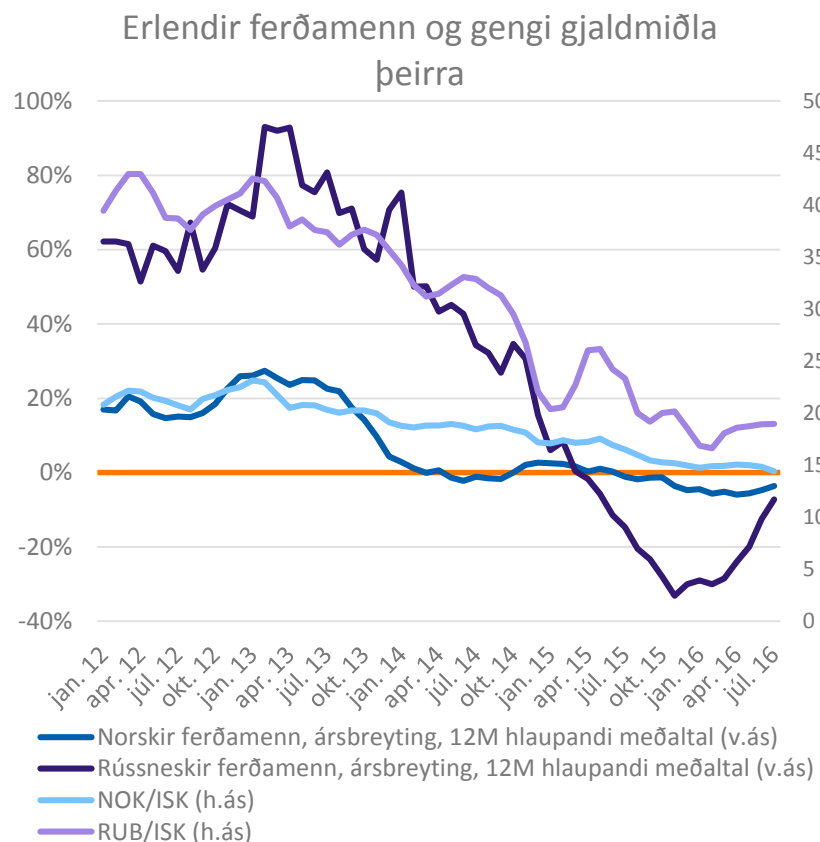
Komur erlendra ferðamanna og tekjur af erlendum ferðamönnum

- komur í þúsundum og tekjur í ma. USD á föstu verðlagi

Breyttar efnahagsaðstæður í viðskiptalöndum skipta máli

Brexit veldur áhyggjum: 19% af ferðamönnum er koma til Íslands eru breskir, hlutur Bretlands í þjónustuútflutningi var 11% í fyrra.

Alltumlykjandi ferðapjónusta

Konráð S. Guðjónsson

Greiningardeild Arion banka

Neysla ferðamanna

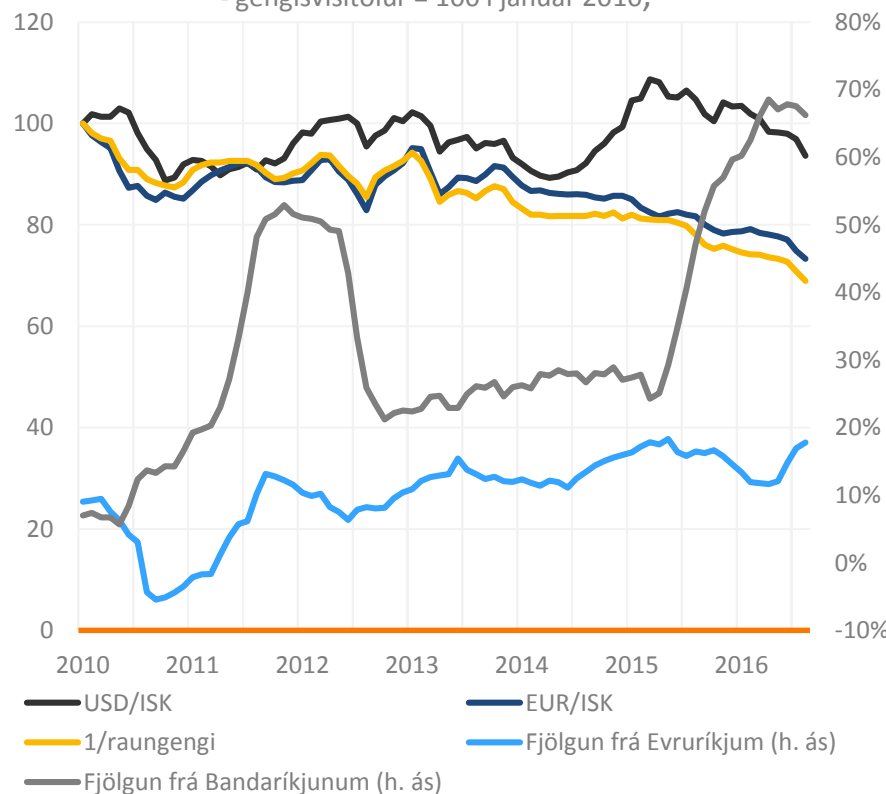
Eykst þrátt fyrir að ferðamannalandið Ísland
sé dýrara

Sterkari króna hefur **hingað til** haft lítil áhrif á komur og útgjöld erlendra ferðamanna

Aðrir þættir virðast hafa margfalt meiri áhrif á fjölda. Erum við að laða efnaðri ferðamenn til landsins?

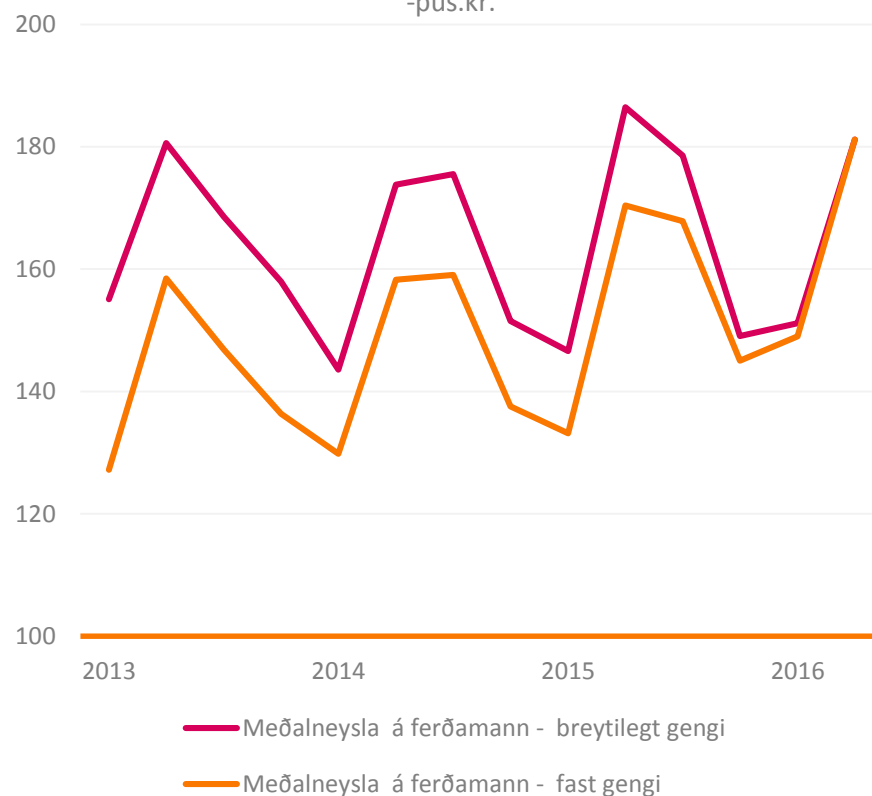
Gengi og fjölgun ferðamanna*

- gengisvísitölur = 100 í janúar 2010,

Ferðalög í þjónustuútflutningi

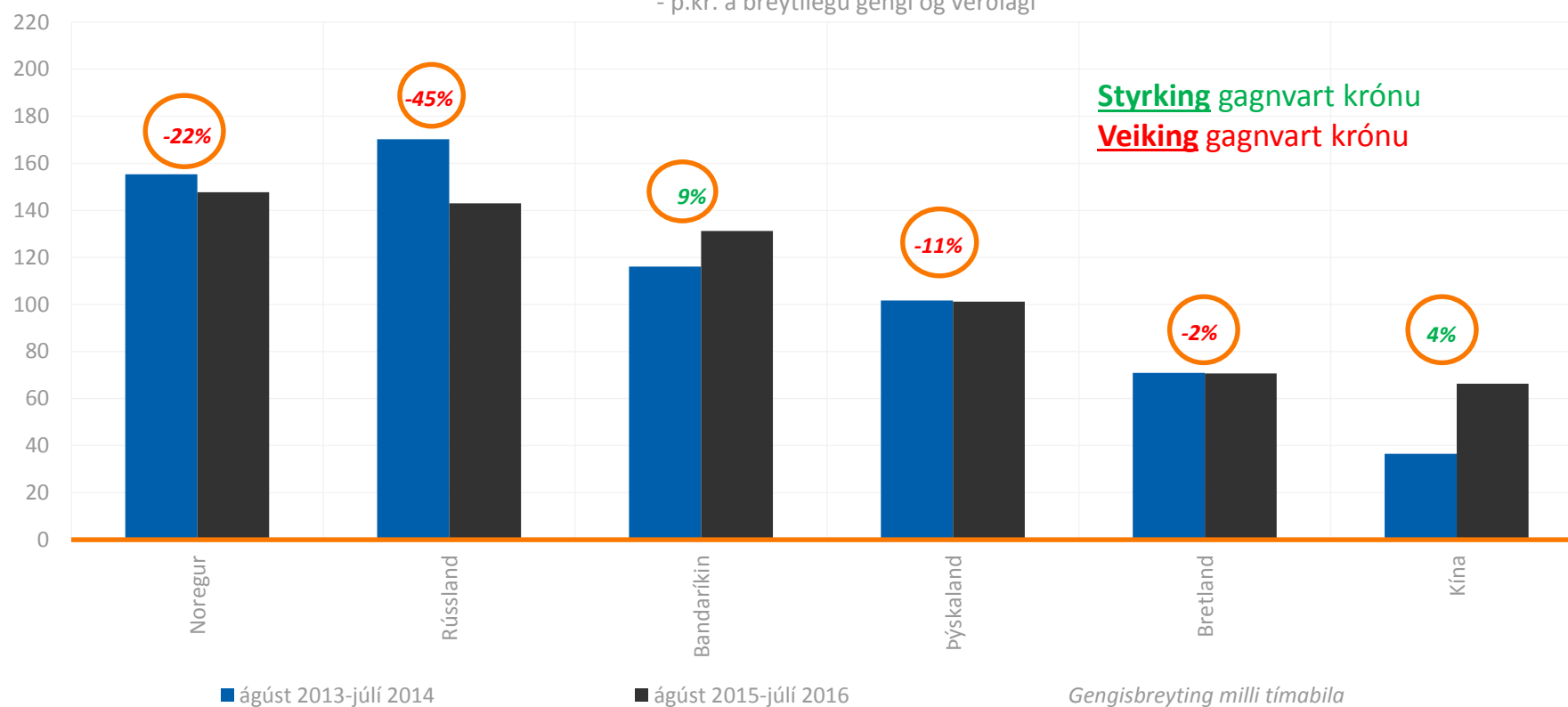
-þús.kr.

Kortavelta hefur almennt breyst lítið í samhengi við gengisbreytingar

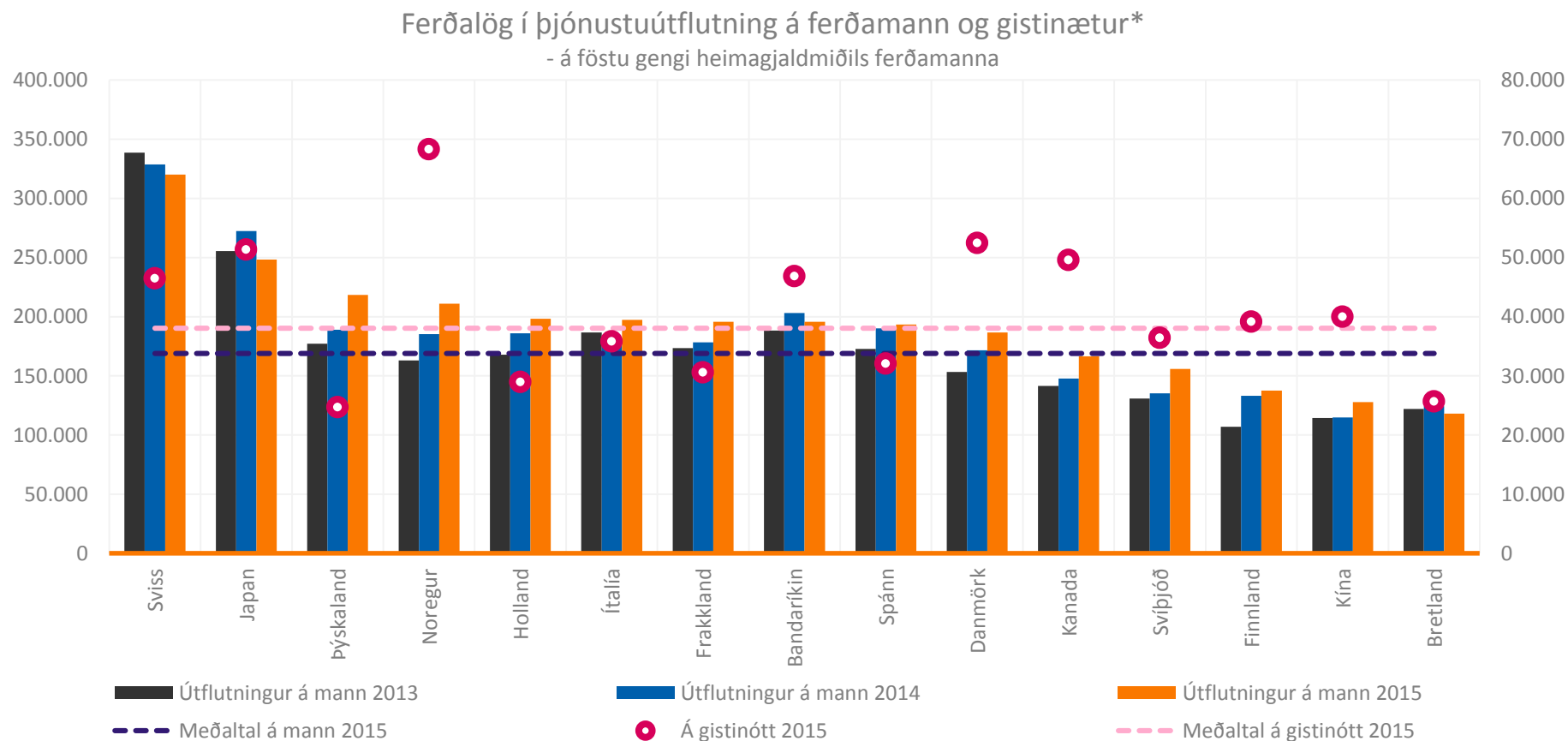
Rúblan veikist svo neysla Rússa minnkar, Bandríkjadalur styrkist svo neysla Bandaríkjamanna eykst

Kortavelta á ferðamann eftir völdum þjóðernum, að flugi undanskyldu
- þ.kr. á breytilegu gengi og verðlagi

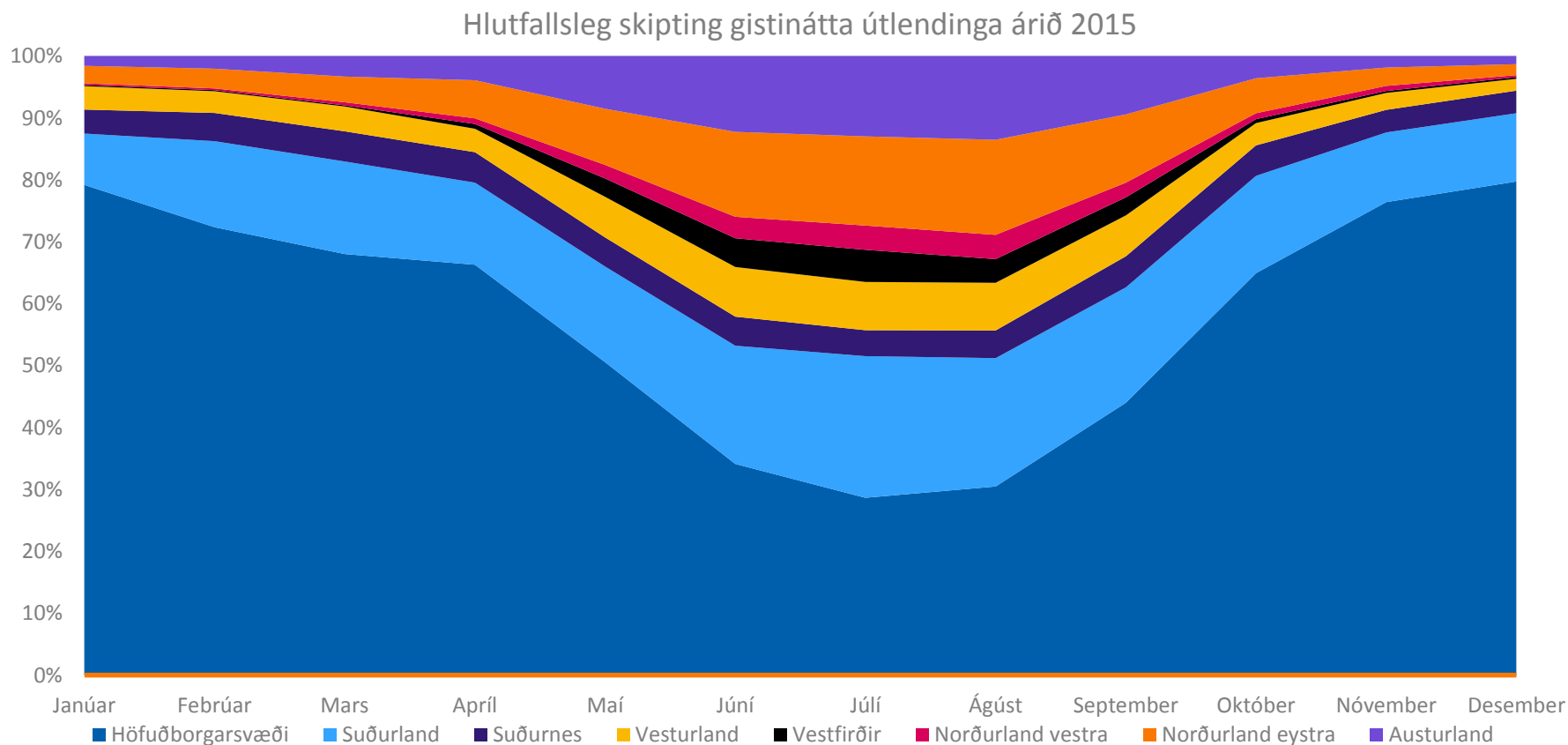
Mikill breytileiki í neyslu eftir þjóðernum

Norðmenn eyða nærri því þrefalt meira en Bretar á hverja gistinótt

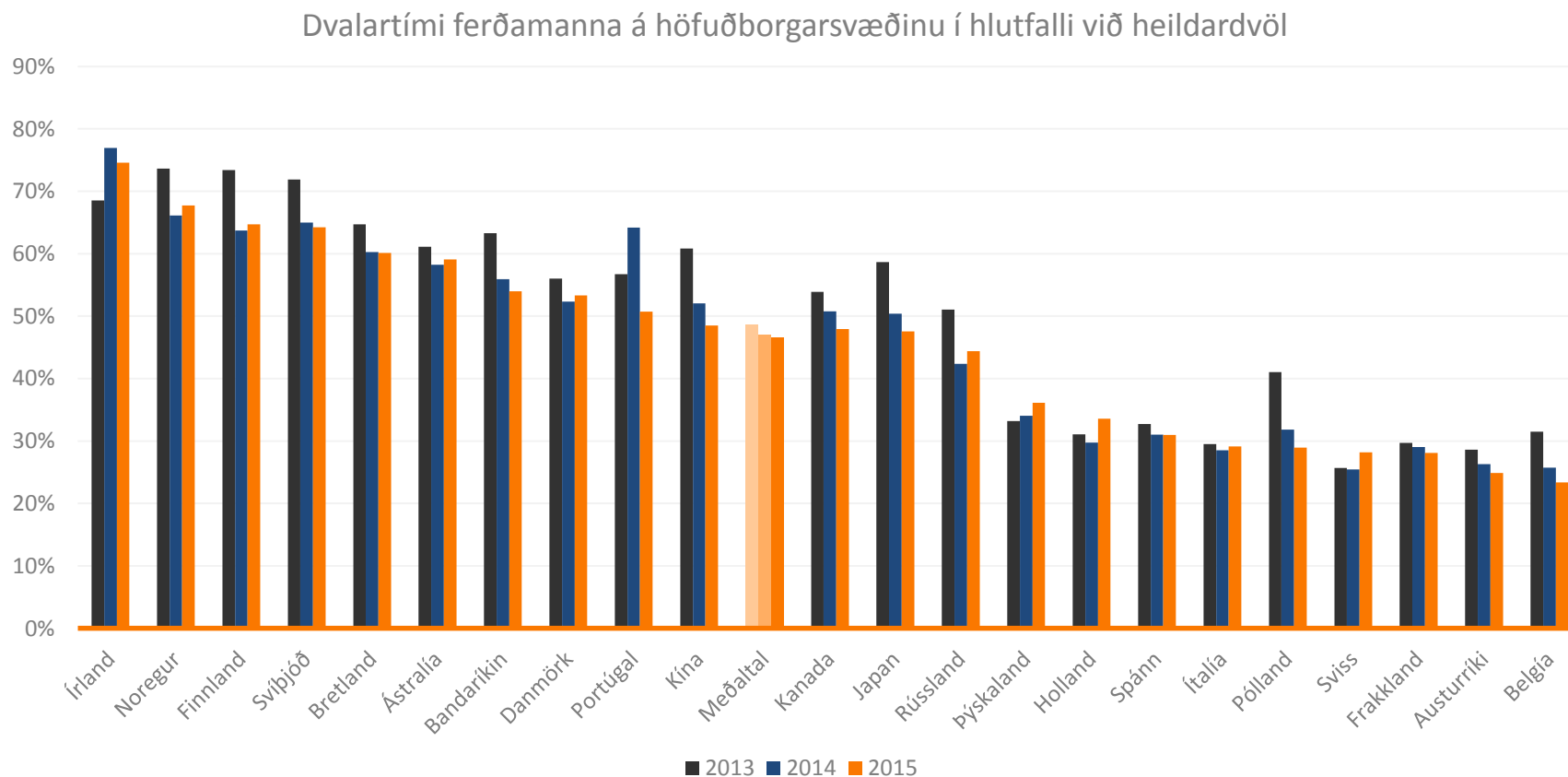
Dreifing ferðamanna mjög ójöfn utan hánnatíma

Meira en 90% gistinátta á Suðurlandi, Suðurnesjum og Höfuðborgarsvæðinu yfir vetrarmánuðina

Dvalartími ferðamanna innan landsins er breytilegur eftir þjóðernum

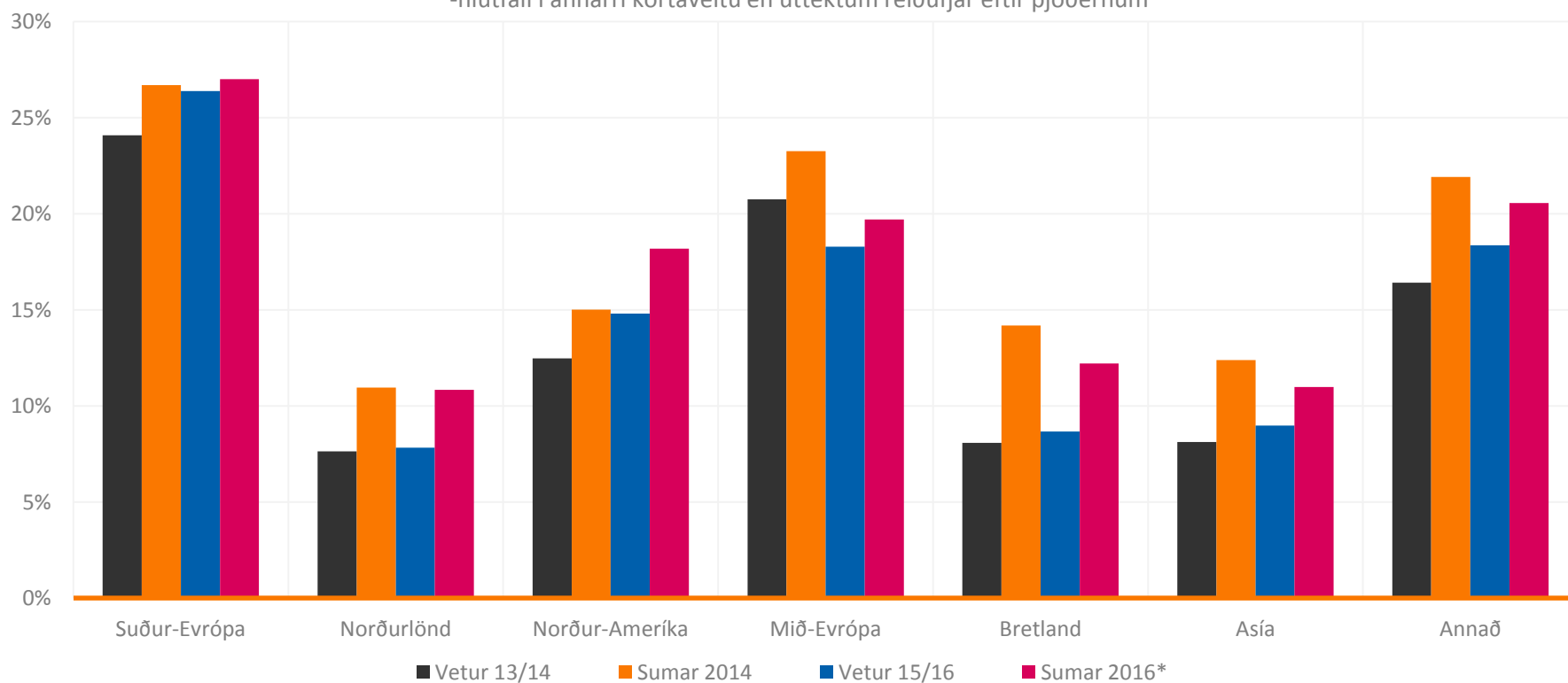
Ferðamenn eyða hlutfallslega meiri tíma á landsbyggðinni en áður fyrr

Suður-Evrópubúar virðast hafa mestan áhuga á því að ferðast á bílaleigubílum

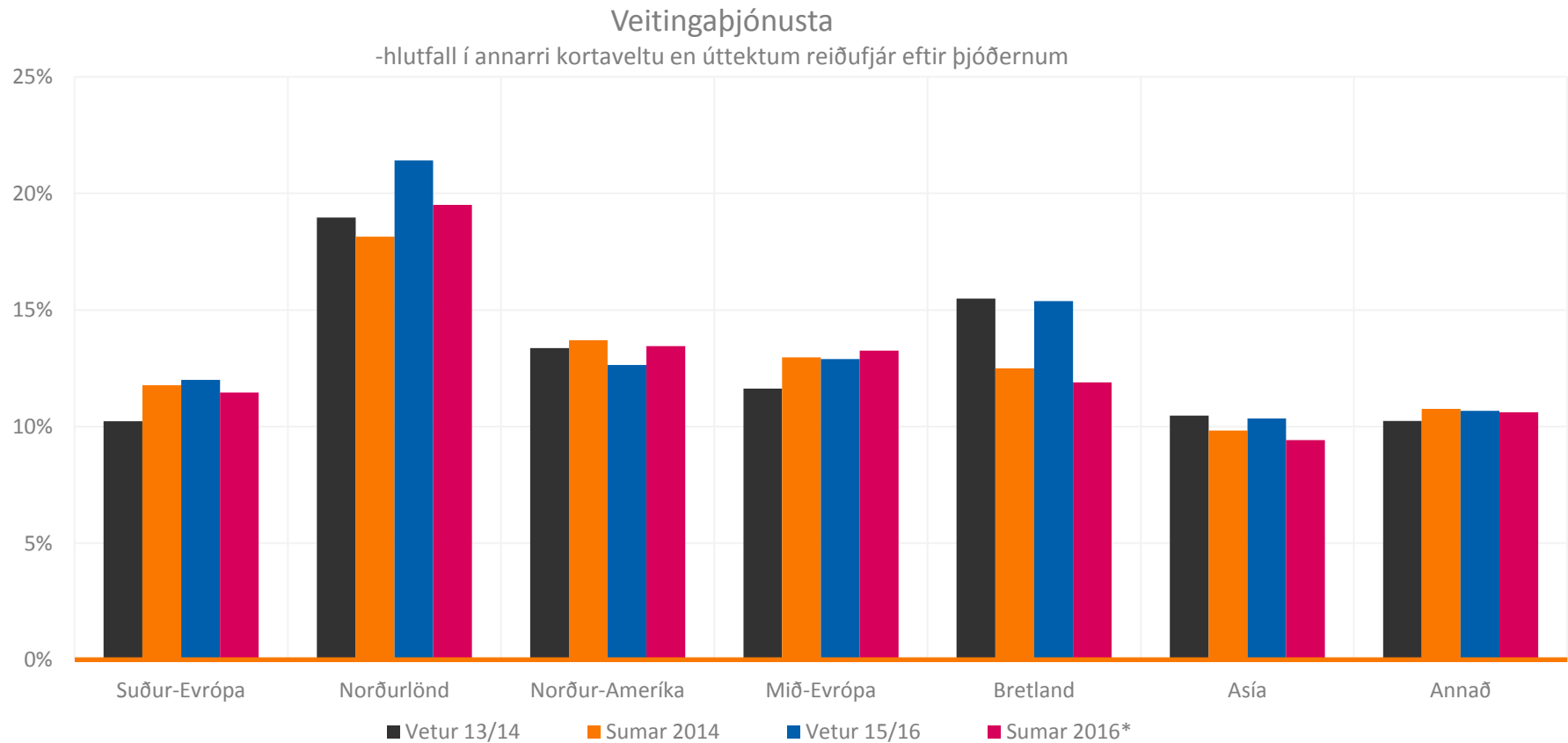
Asíubúar og fólk frá Norður-Evrópu er síður spennt fyrir eigin ferðalögum

Bensín, bílaleigur, bílastæði o.þ.h. eftir þjóðernum
-hlutfall í annarri kortaveltu en úttektum reiðufjár eftir þjóðernum

Norðurlandabúar gera sérstaklega vel við sig á veitingastöðum

Breskir vetrarferðamenn eru einnig sælkerar

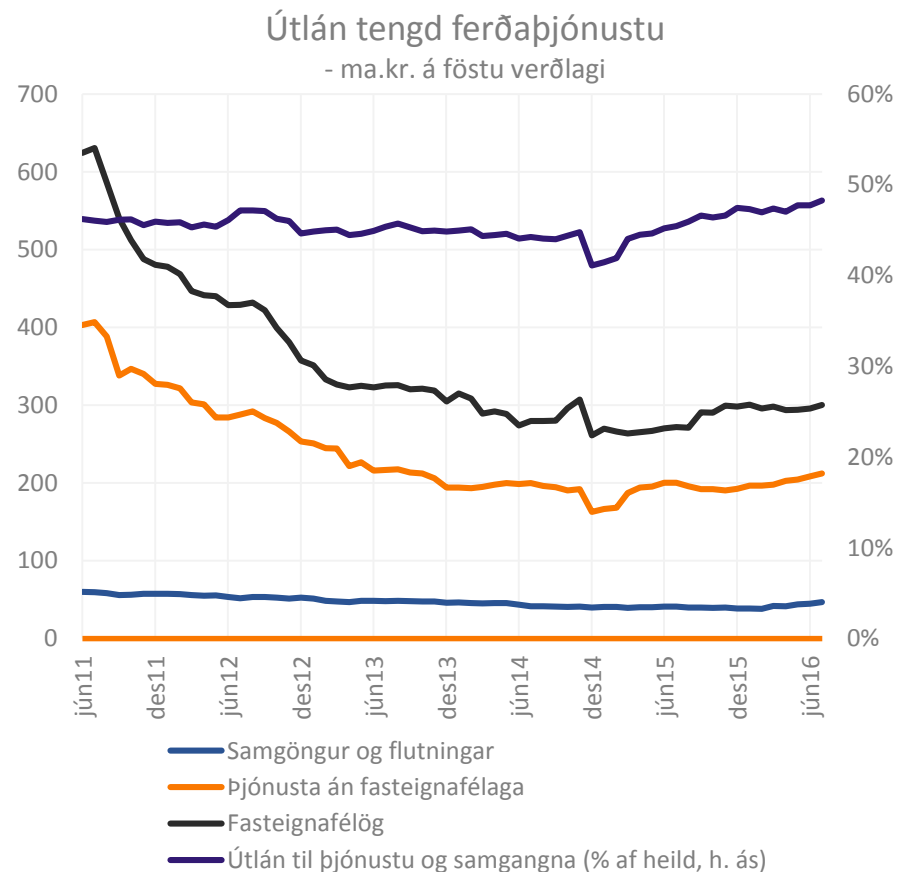
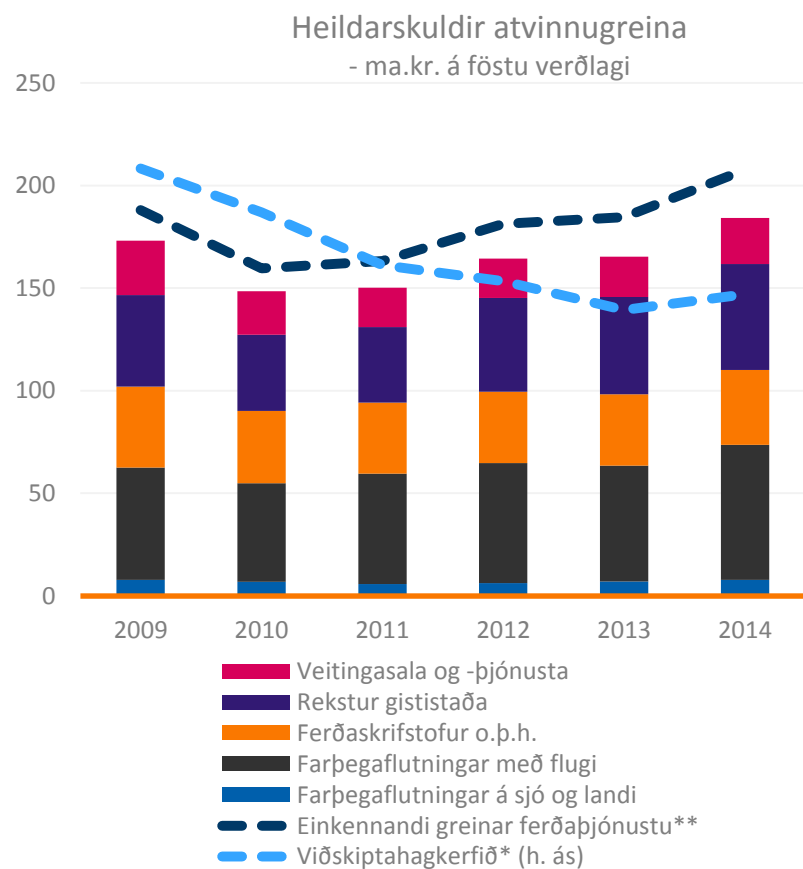

Fyrirtæki í ferðapjónustu

Vel rekin fyrirtæki eru forsenda þess að hagkerfið njóti góðs af erlendum ferðamönnum

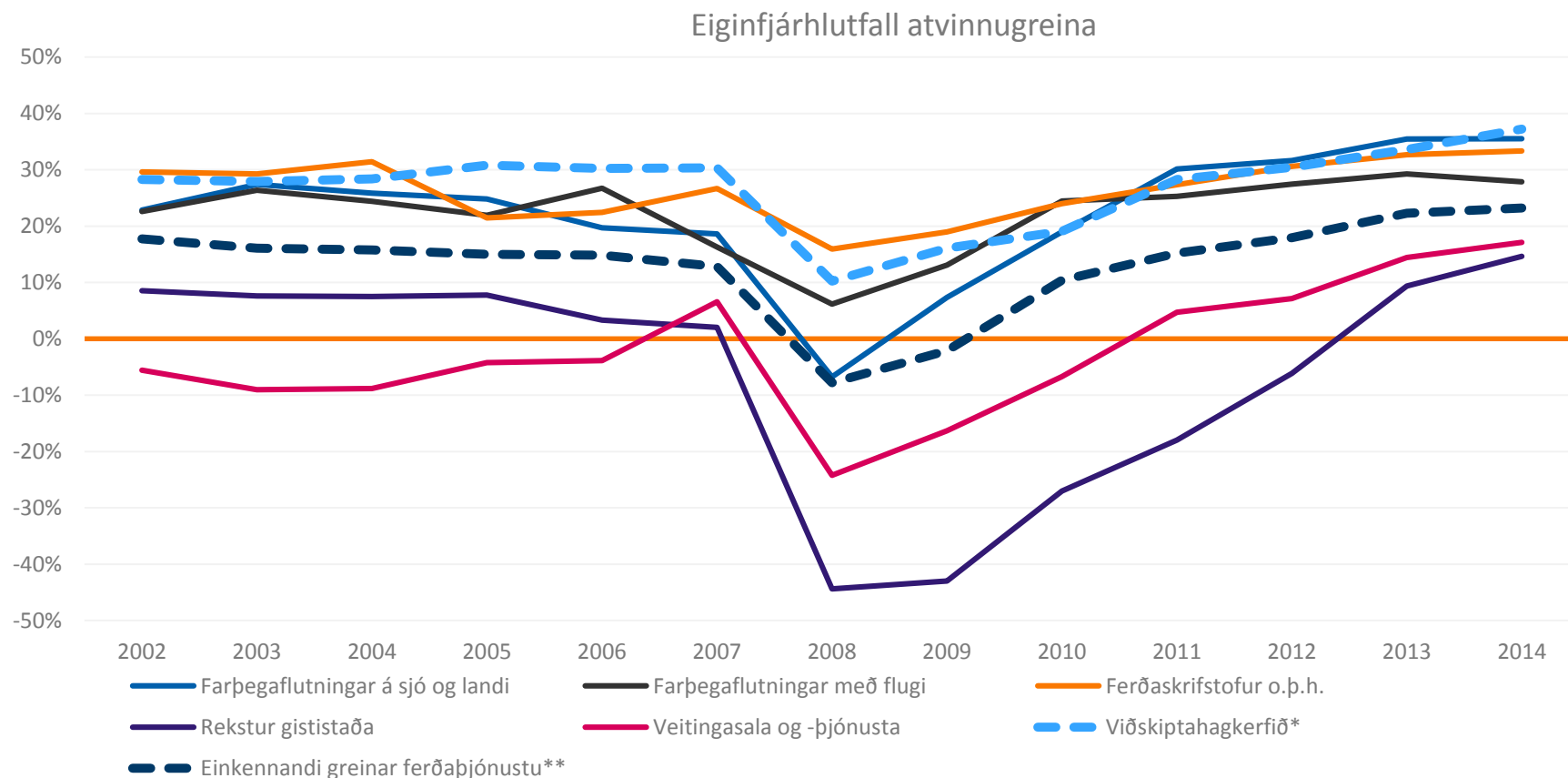
Lítill merki um útlánabólu í ferðapjónustu

Vöxtur skulda lítill miðað við vöxt umsvifa. Útlán til ferðapjónustu eru 10% af heildarútlánnum skv. Sí

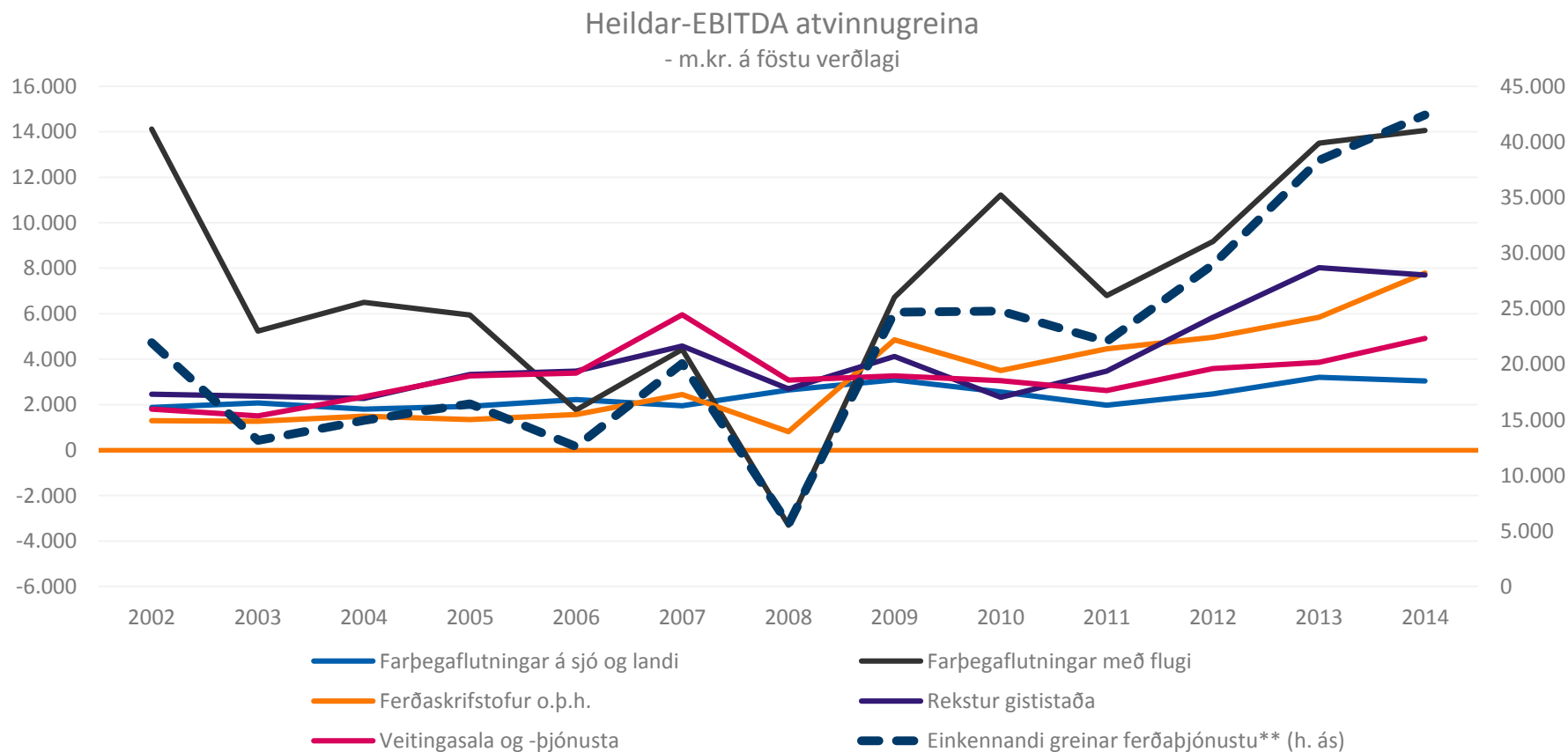
Eigið fé ferðaþjónustunnar hefur vaxið hratt síðustu ár

Hæg aukning skulda og bætt afkoma spila stóran þátt

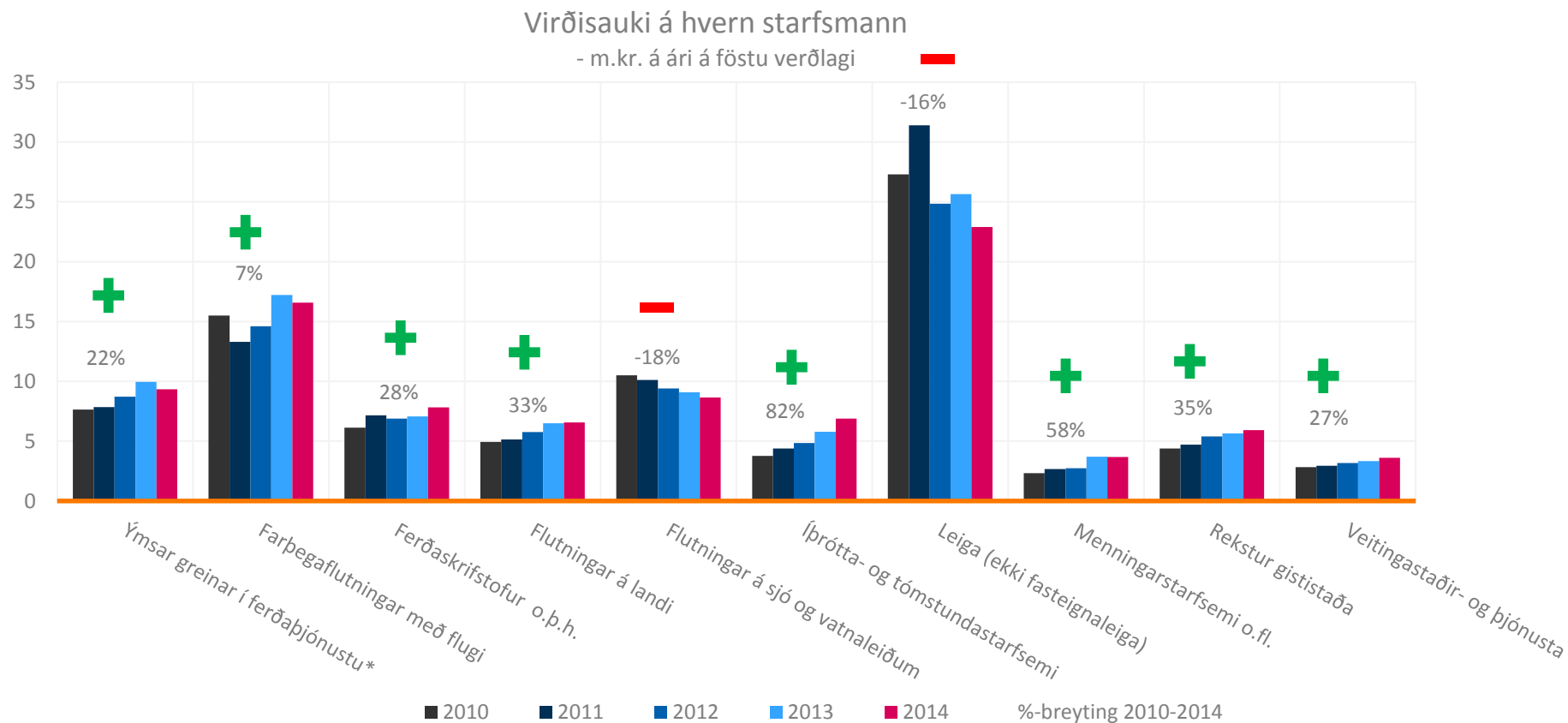
Rekstrarhagnaður (EBITDA) í ferðapjónustu hefur aukist mikið

Vísbendingar um að rekstrarhagnaður hafi aukist enn meira árið 2015 skv. gögnum frá Creditinfo

Hefur framleiðni vinnuafls í ferðapjónustu batnað?

Gögn eru af skorum skammti en sumar vísbendingar benda til nokkuð bættrar framleiðni

Heimildir: Hagstofa Íslands – sérvinnsla. Greiningardeild Arion banka.*Aðrir farþegaflutningar en með flugi, bílaleiga og leiga á tómstunda- og íþróttavörum (ÍSAT 49.39.0, 50.10.0, 50.30.0, 77.1, 77.21.0). Þessar atvinnugreinar falla einnig undir aðra flokka hér að ofan.

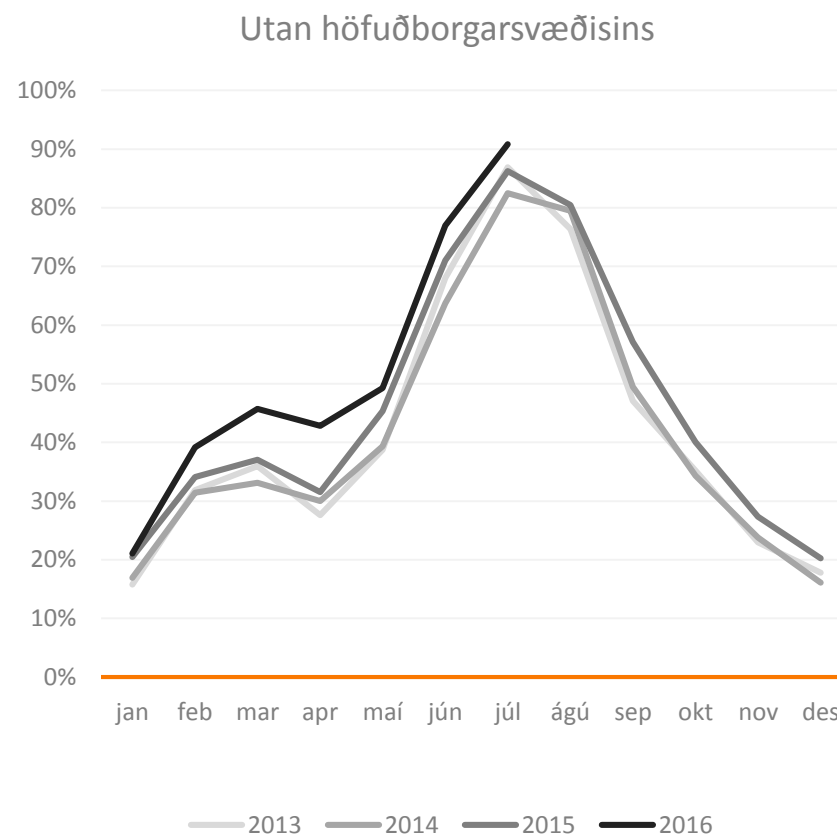
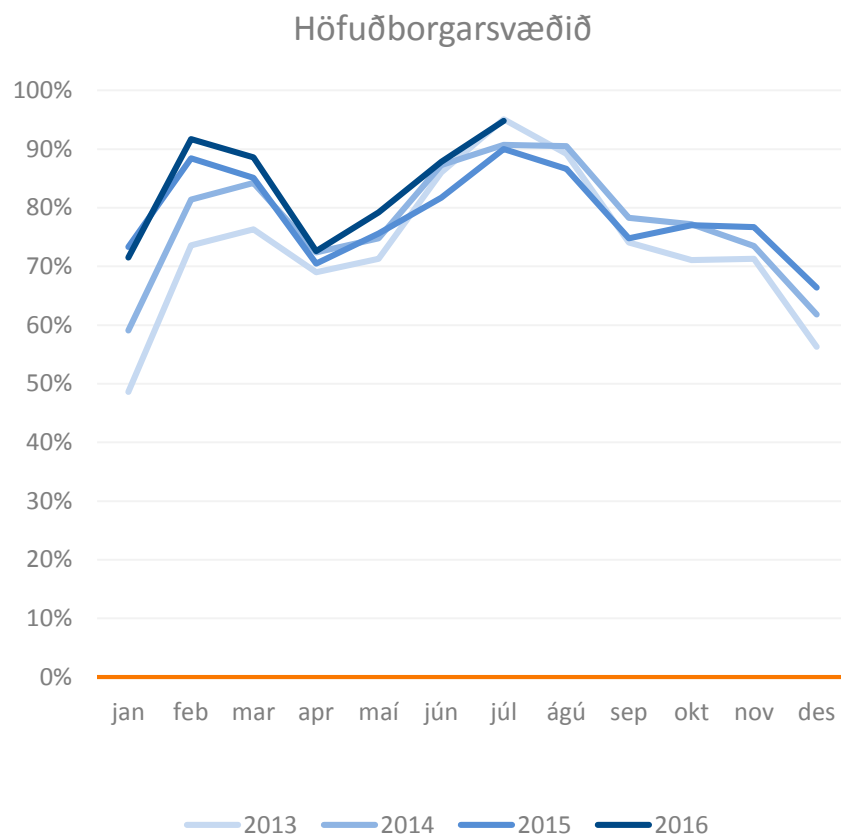

Gistimarkaður

Áframhaldandi vöxtur á fjölbreyttum
markaði

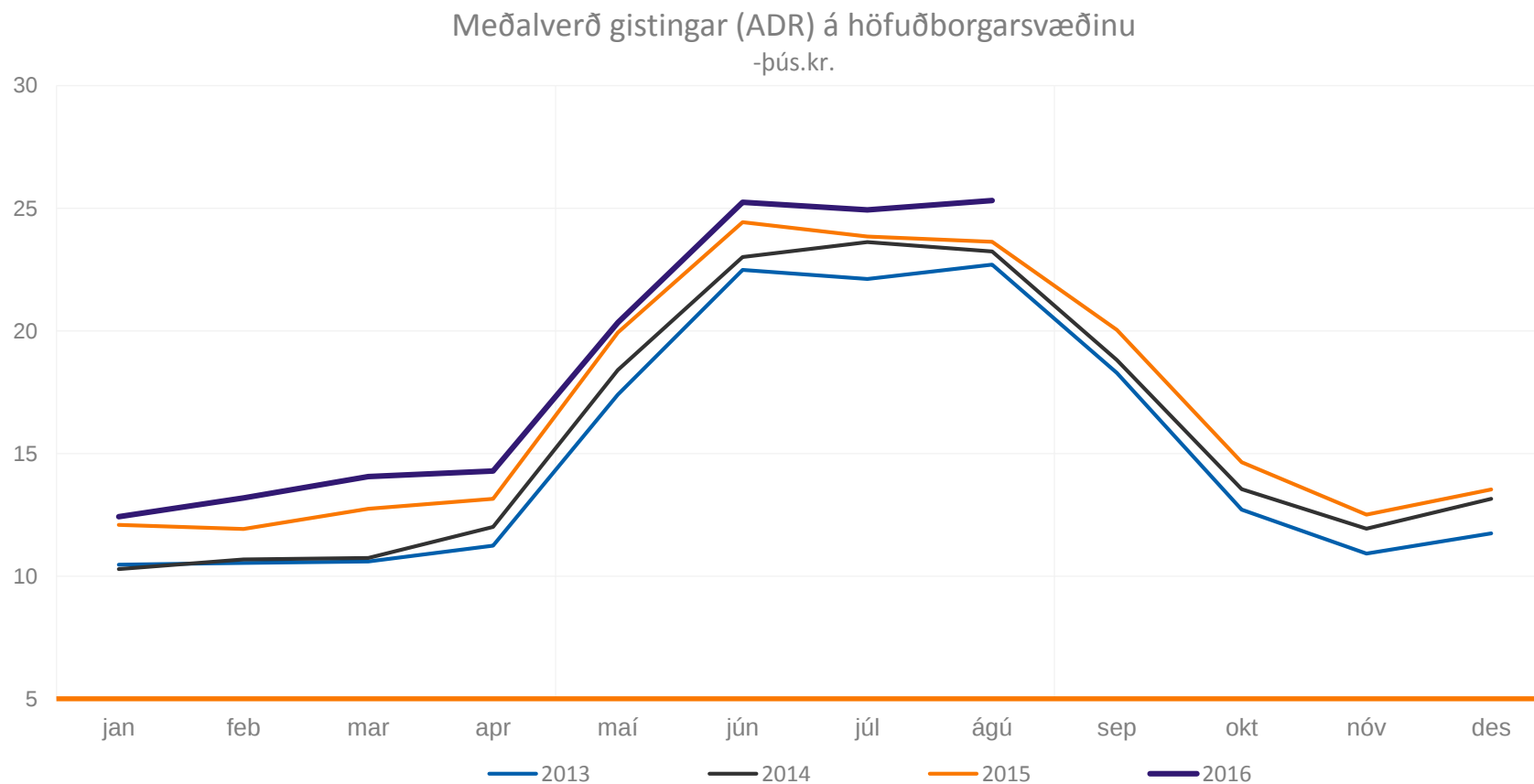
Nýting hótélherbergja á höfuðborgarsvæðinu

Töluvert betri en utan höfuðborgarsvæðisins, en landsbyggðin sækir á

Meðalverð gistingar (ADR) 24 hótela á höfuðborgarsvæðinu

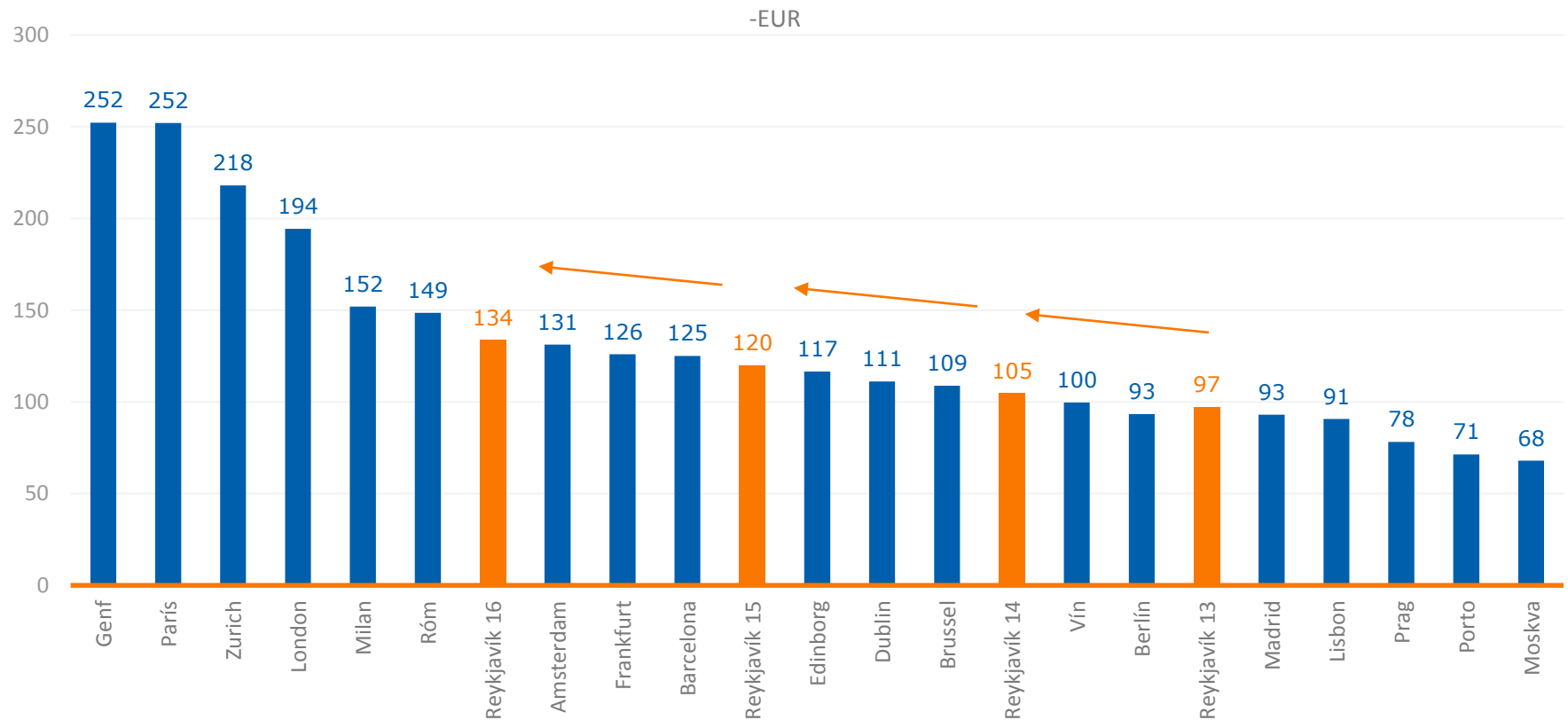
Töluvert hærra gistiverð á háannatíma en utan þess

Meðalverð (ADR) er í meðallagi m.v. evrópskar stórborgir

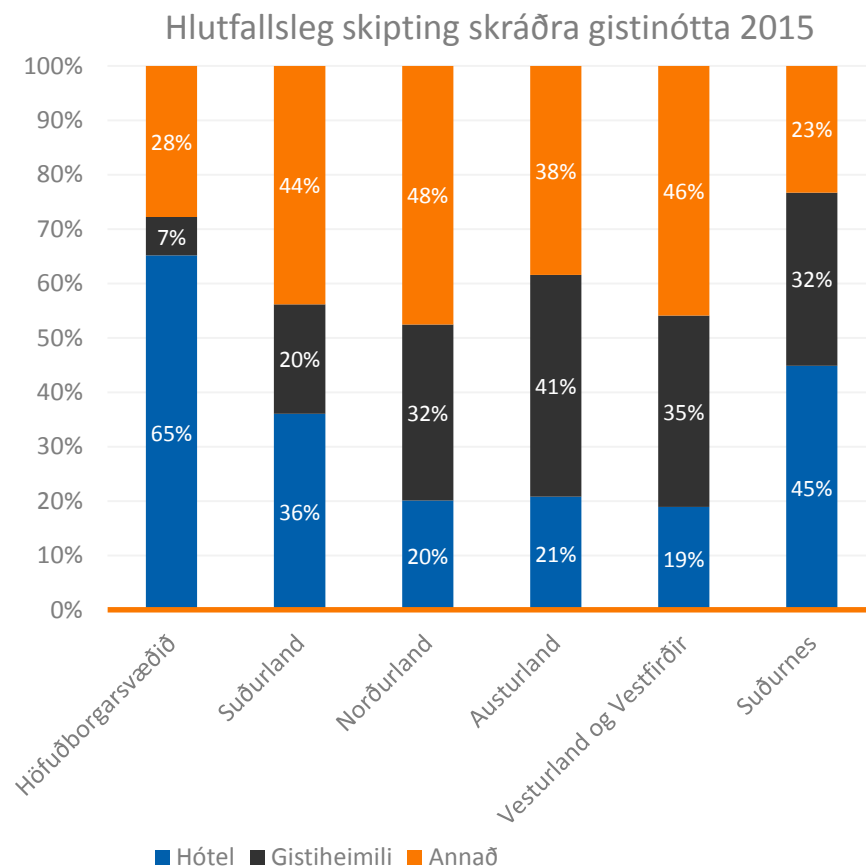
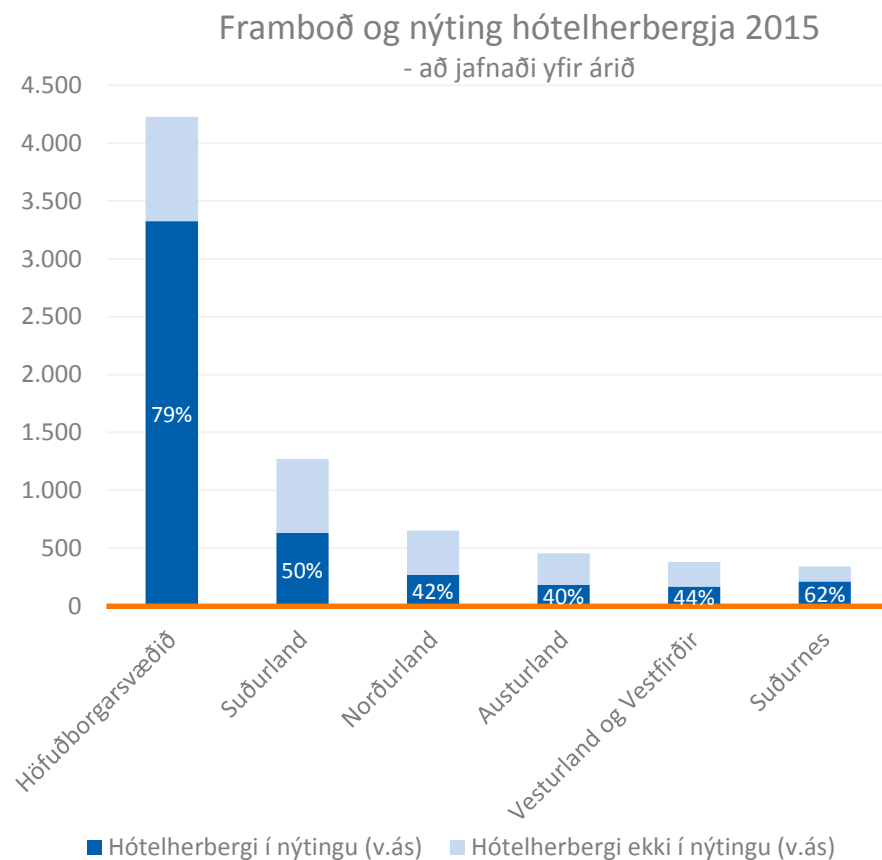
ADR hefur hækkað töluvert í evrum talið vegna styrkingar krónunnar

Meðalverð gistingar (ADR) í evrópskum stórborgun 2015

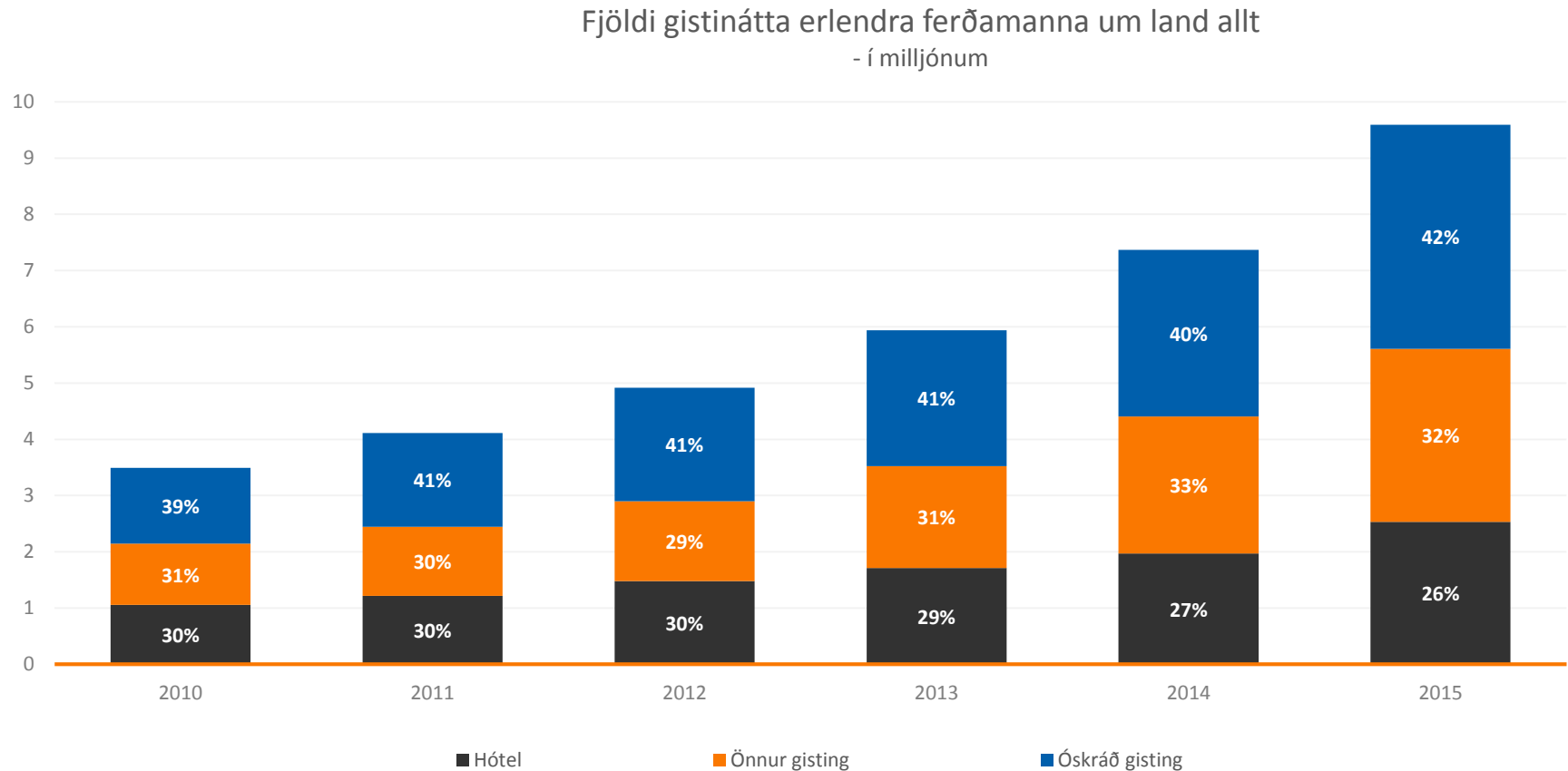
Hótelmarkaðurinn á höfuðborgarsvæðinu langstærstur

Vægi annarrar gistingar mun meira úti á landi

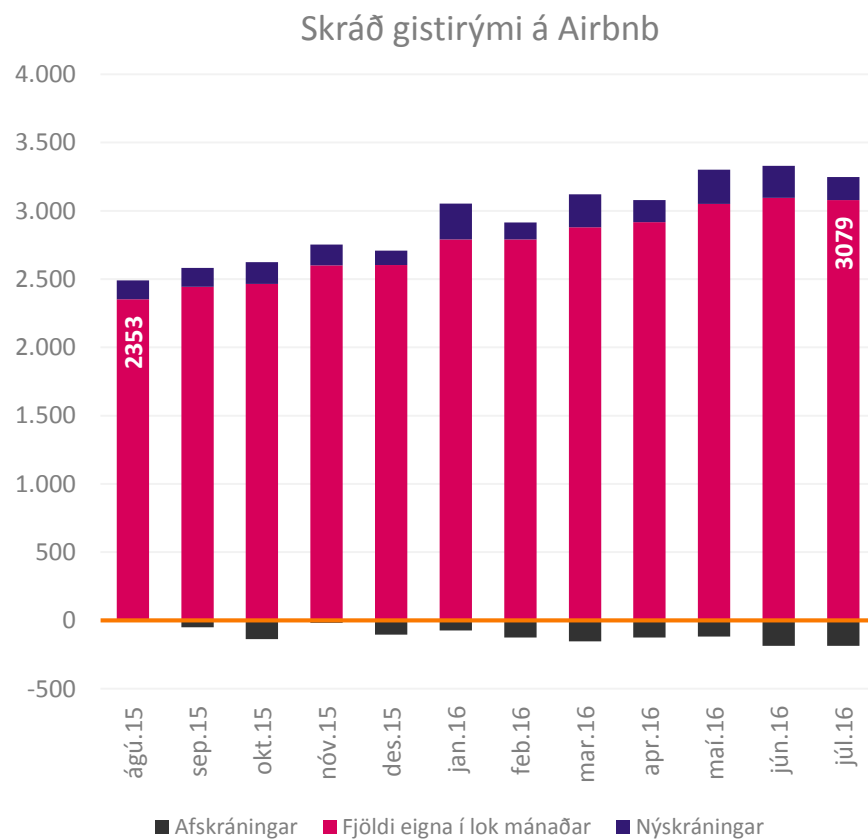
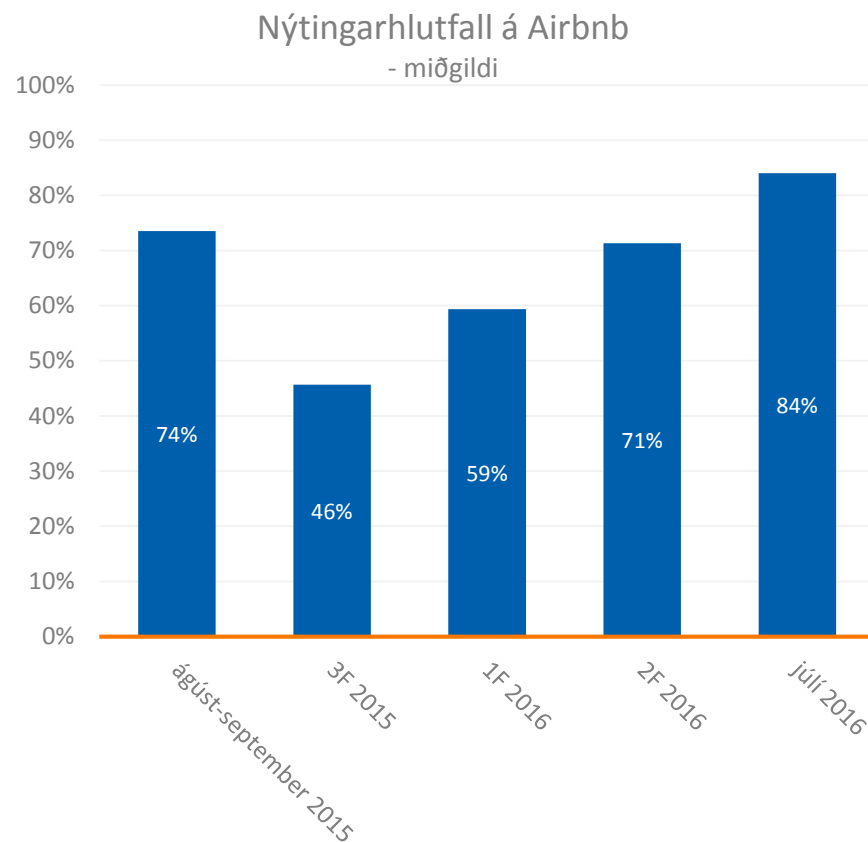
Miðað við kannanir um dvalartíma eru um 40% gistinguóskráðar

Var einnig þannig fyrir tíma Airbnb

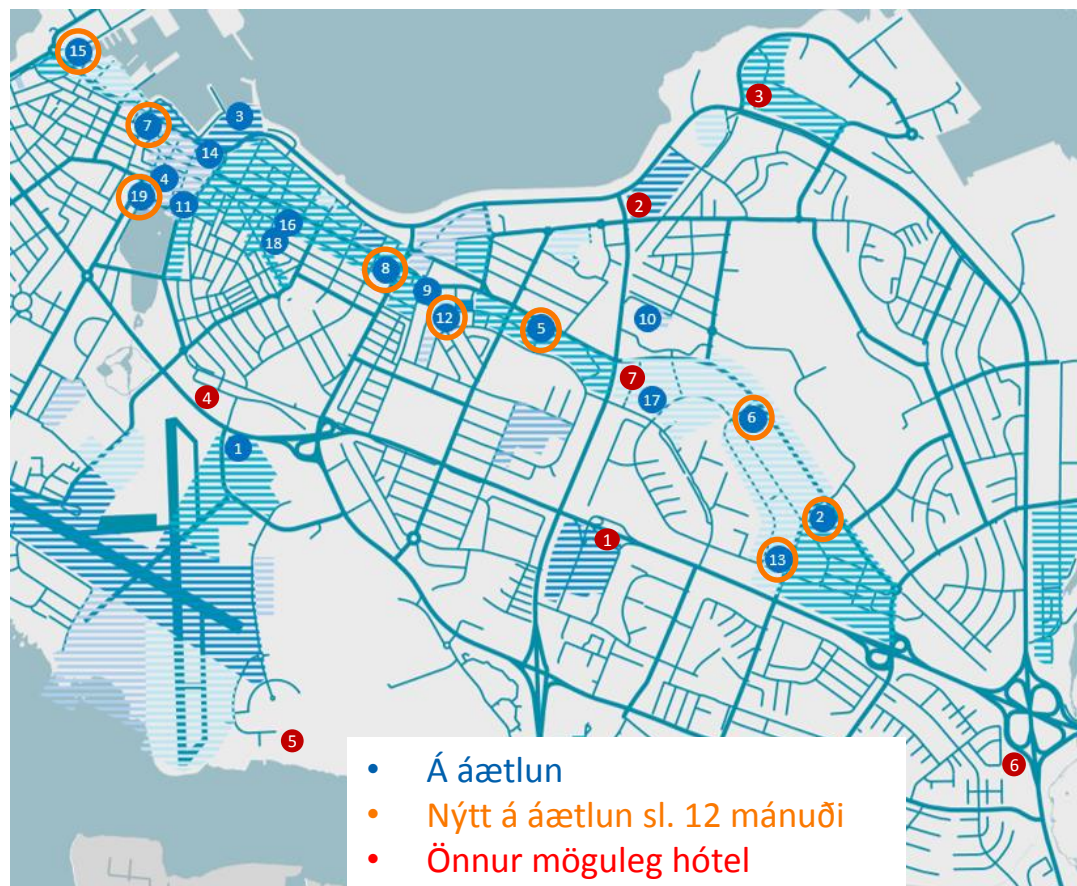
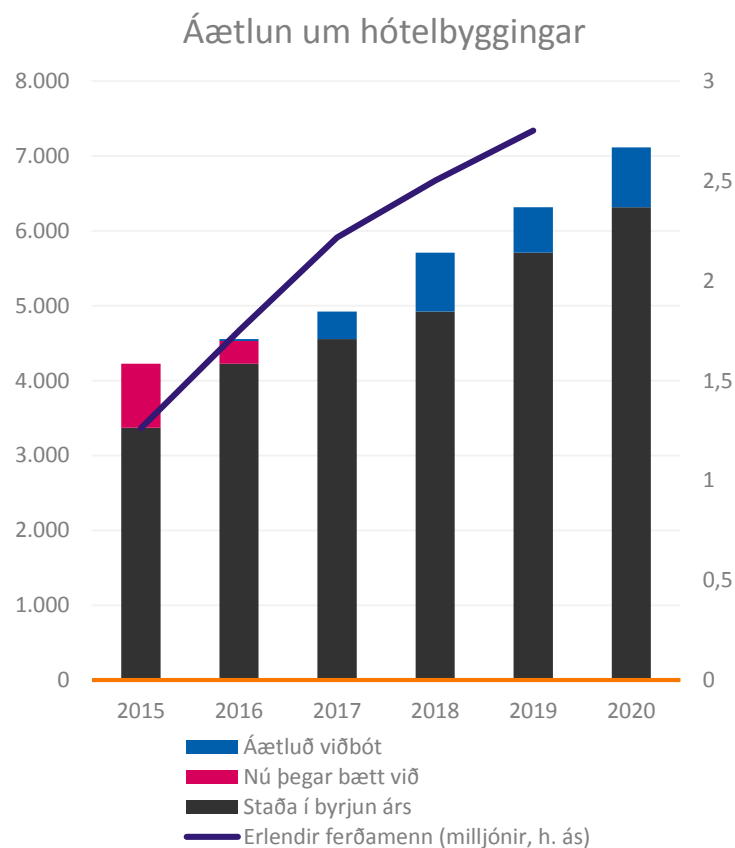
Deiliahagkerfið styður við ferðapjónustuna

Gistirýmum á Airbnb fjölga og nýting er góð

Mikið hefur bæst við í áætlanir um hótélbyggingar – áætlum um 2.500 ný herbergi á næstu árum

Fjölgun hótélherbergja er nauðsynleg til að mæta auknum straumi ferðamanna

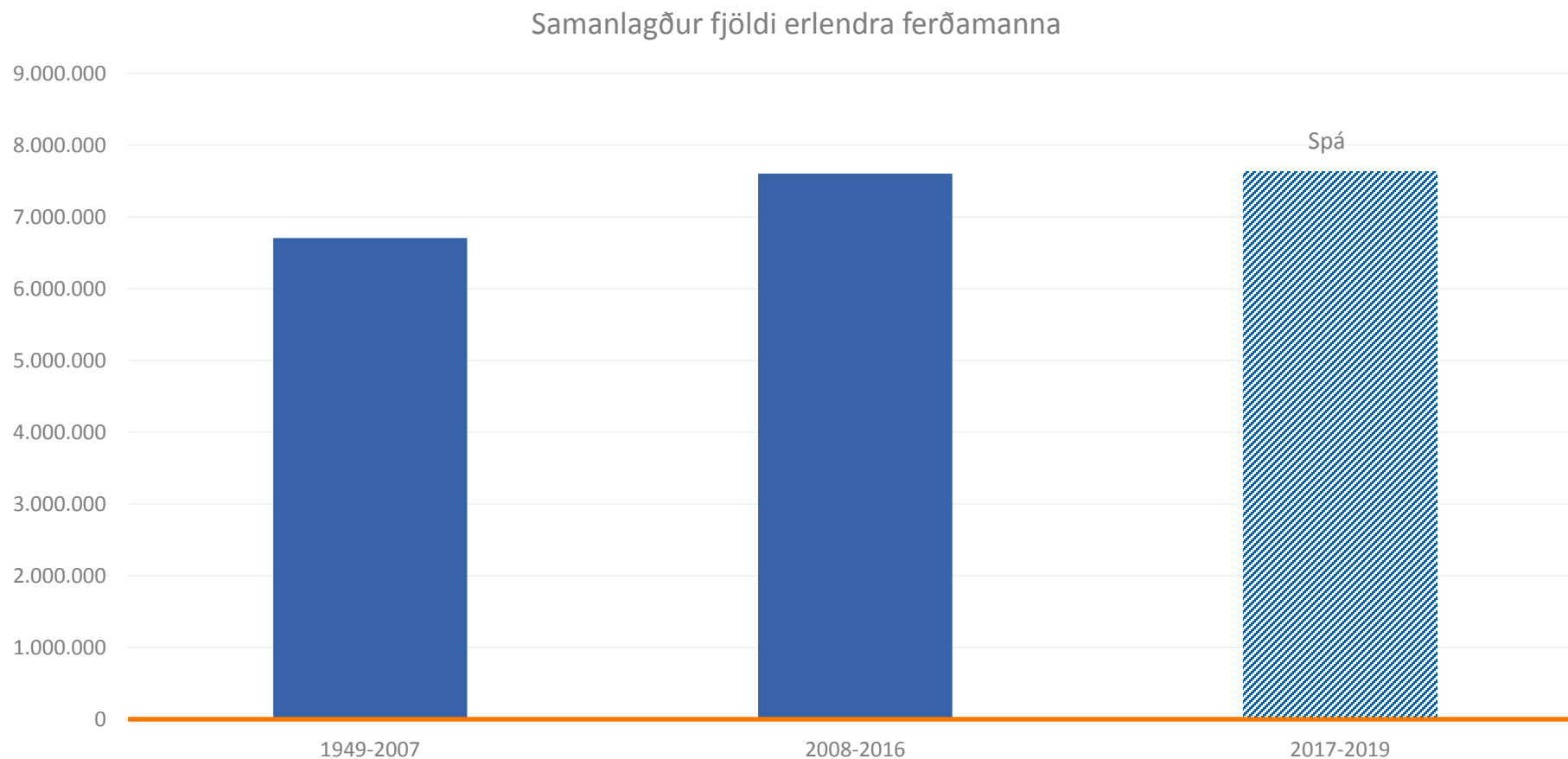
Uppbygging innviða: Hvar þarf að fjárfesta?

Hrafn Steinarsson

Greiningardeild Arion banka

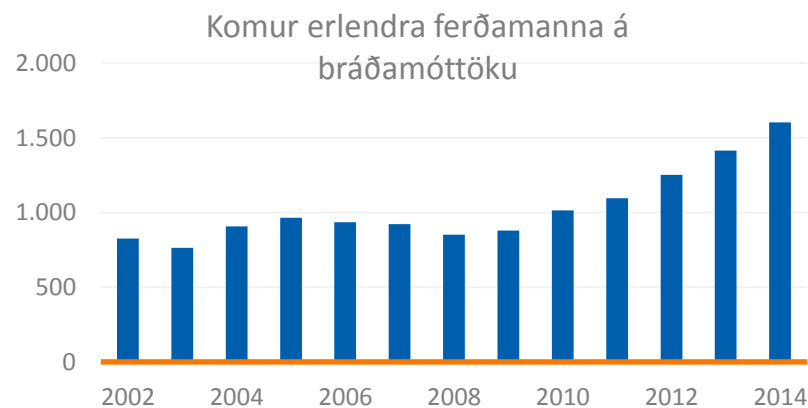
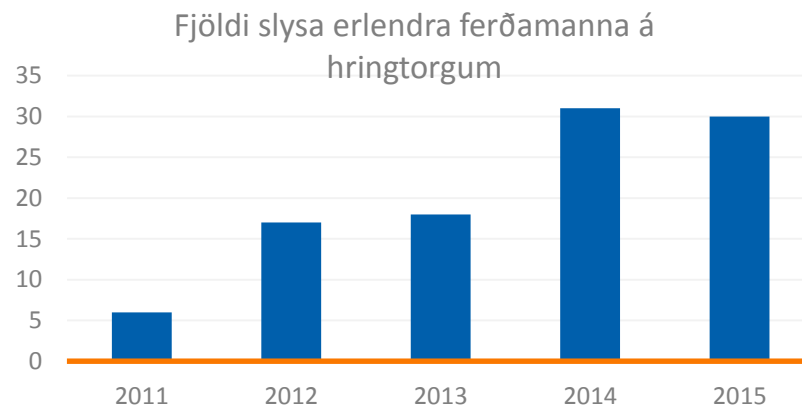
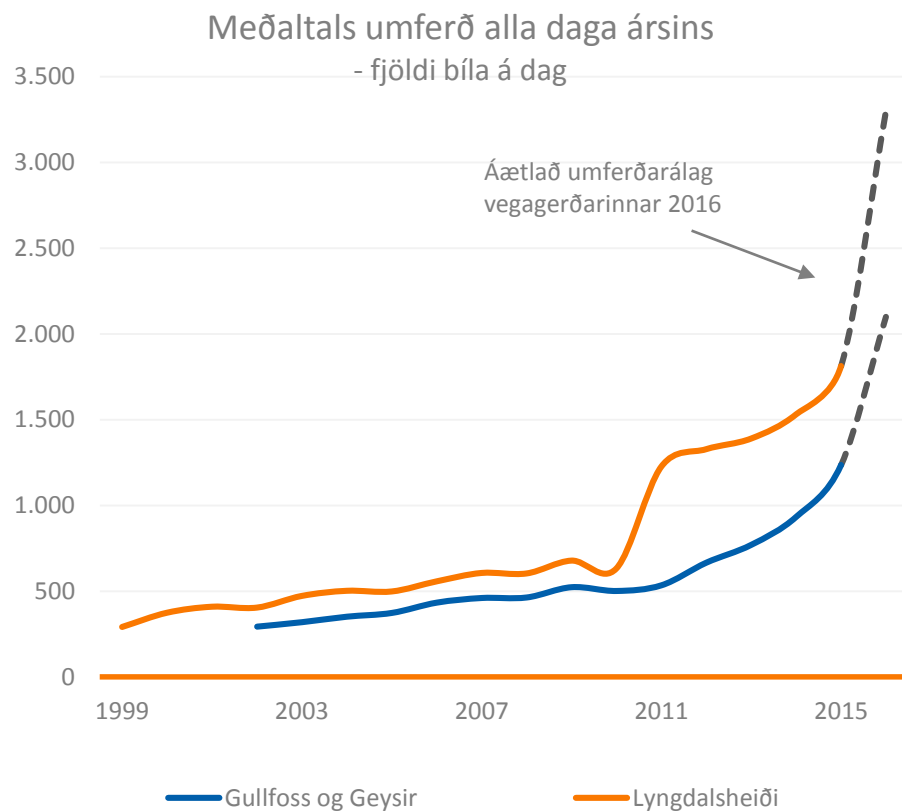
Fjöldi ferðamanna margfaldast næstu 3 árin

Yfir vetrartímann þyrfti að dreifa ferðamönnum betur um landið

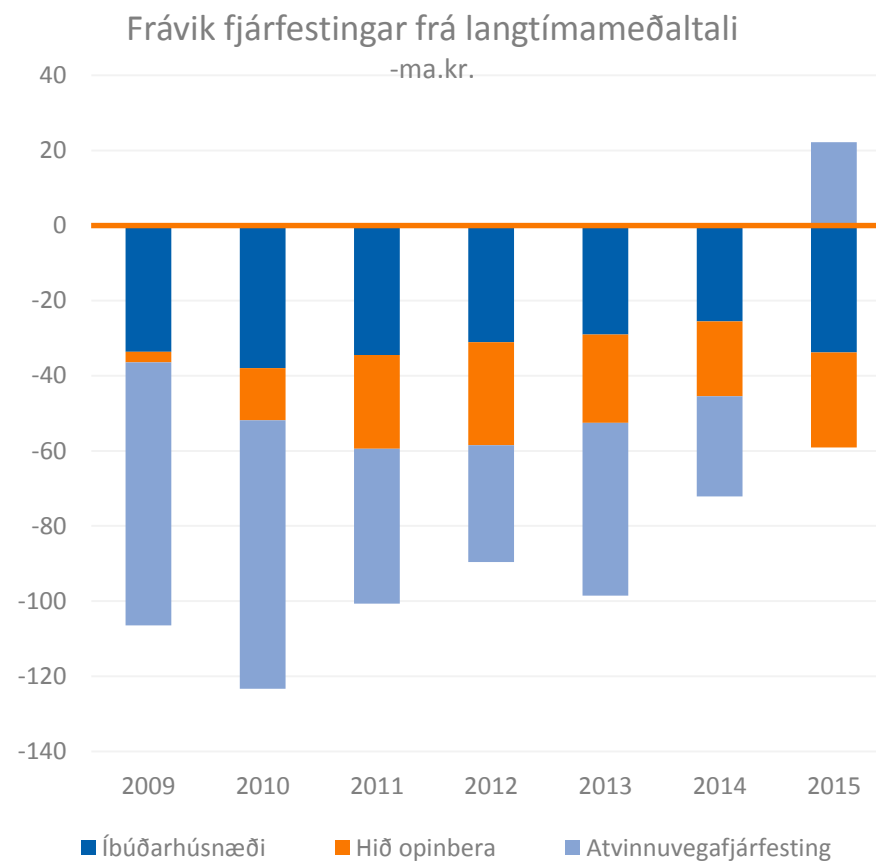
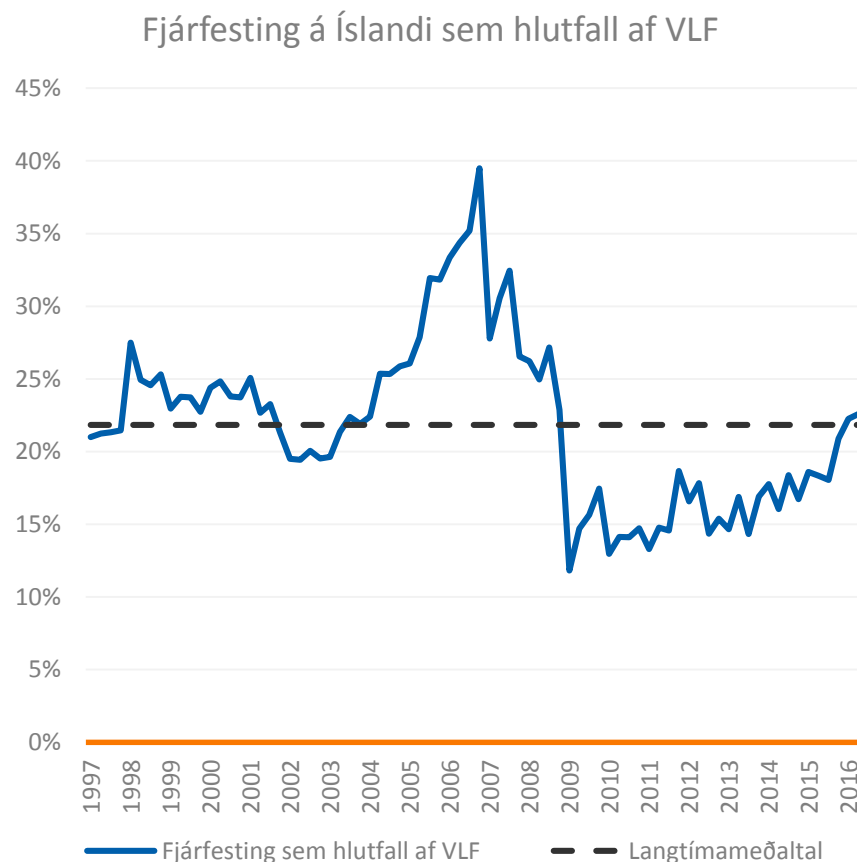
Aukin ferðamannafjöldi reynir á ýmsa innviði hagkerfisins

Ferðamannastraumurinn skapar aukið álag á vegakerfið og reynir einnig á löggæslu og heilbrigðiskerfi

Fjárfesting hefur náð langtímameðaltali sem hlutfall af VLF

Fjárfesting hins opinbera og fjárfesting í íbúðarhúsnæði er þó enn nokkuð undir langtímameðaltali

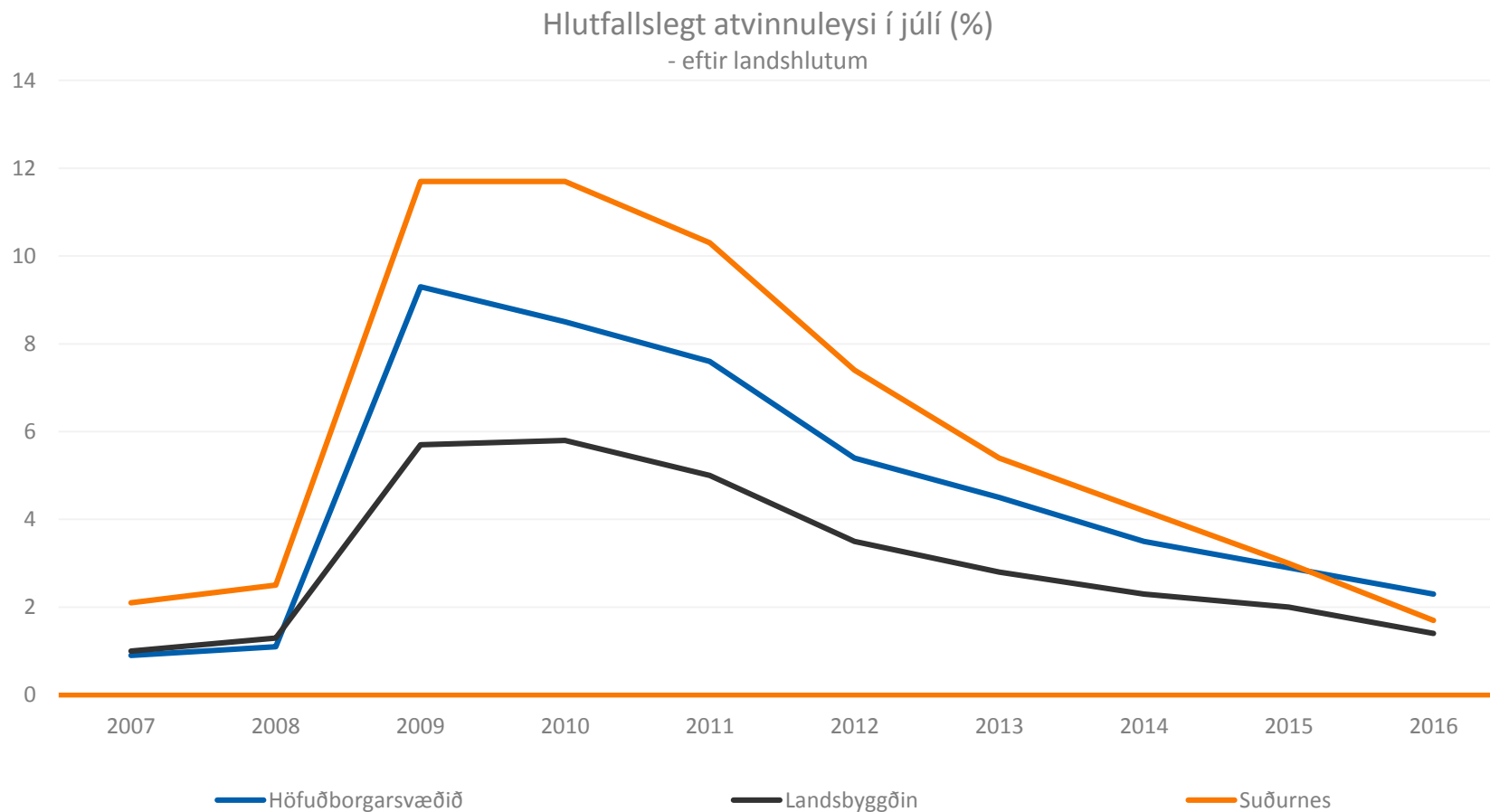
Búið að leggja fram þróunaráætlun Keflavíkurflugvallar til ársins 2040

Áætlað er að fjárfesting næstu 5 árin sé á bilinu 50 til 100 ma.kr. samtals eða 10 – 20 ma.kr. á ári.

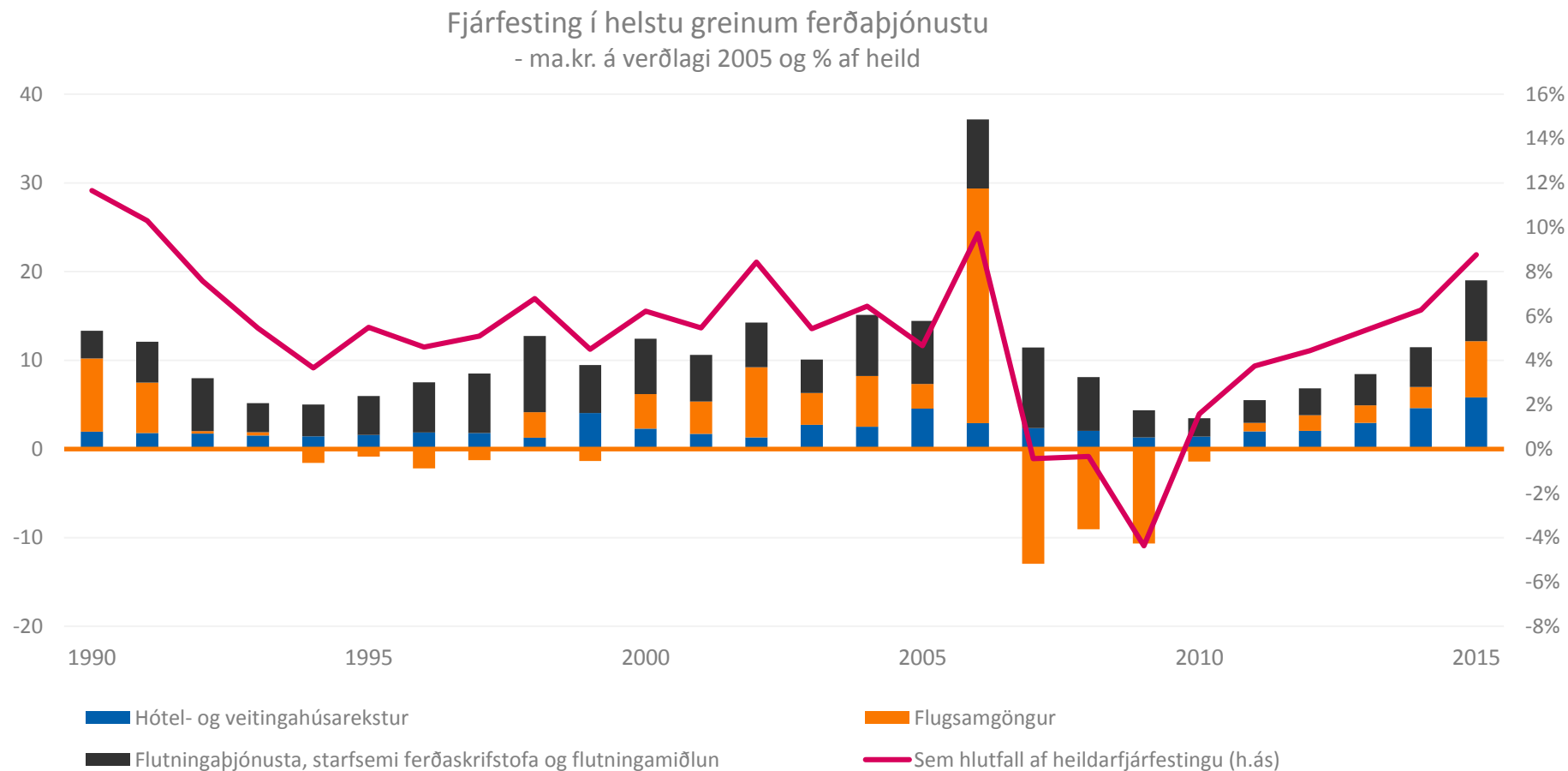
Helsta áskorun er að stækka flugvöllinn á hæfilegum hraða

Stöðugildum í kringum flugvöllinn fjölgar gjarnan um 1 á hverja þúsund til tvö þúsund farþega

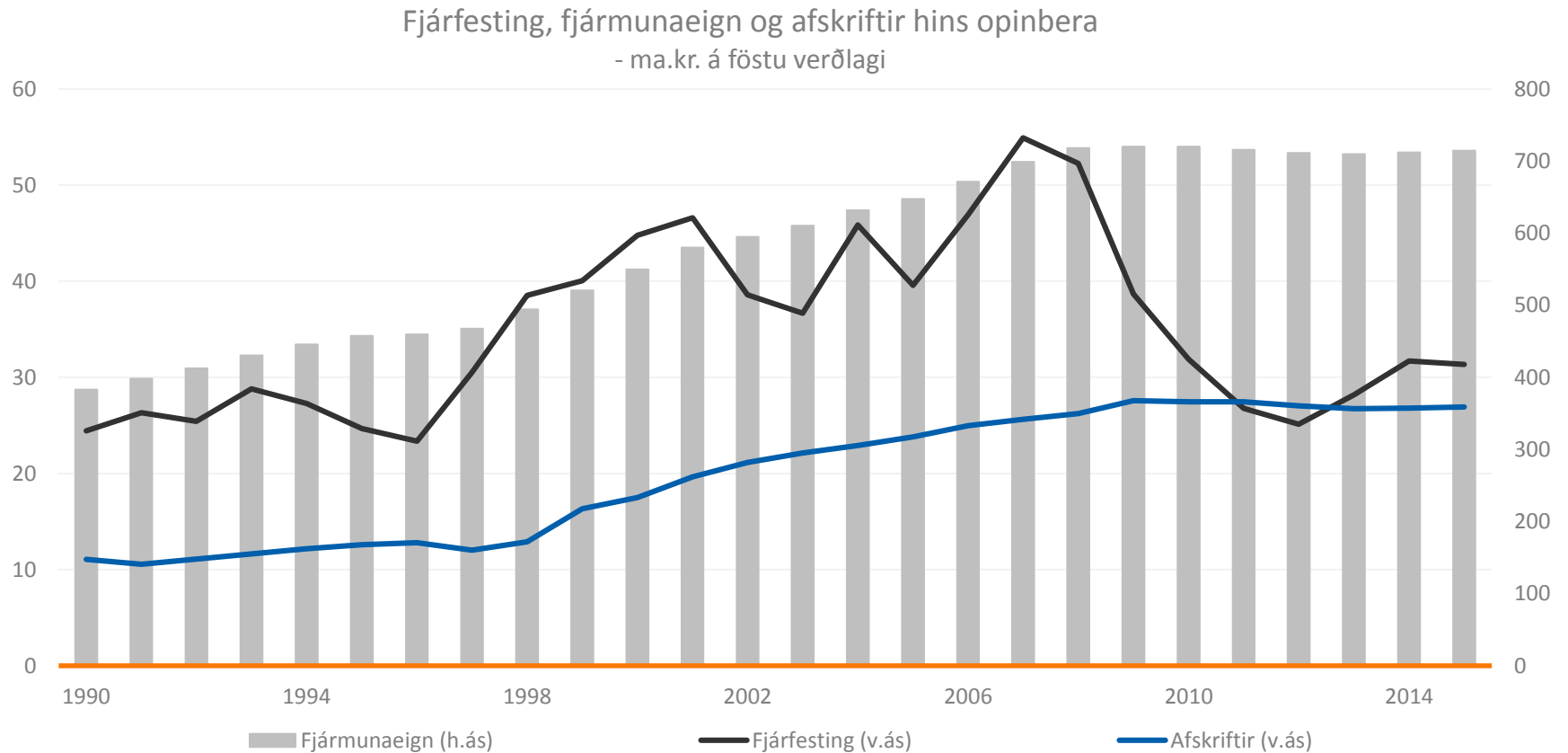
Fjárfesting í ferðapjónustu vex sem hlutfall af heildarfjárfestingu

Fjárfesting í kjarnagreinum ferðapjónustu hefur vaxið hratt og nam 9% af heildarfjárfestingu árið 2015

Fjárfesting hins opinbera er sérstaklega lítil í sögulegu samhengi

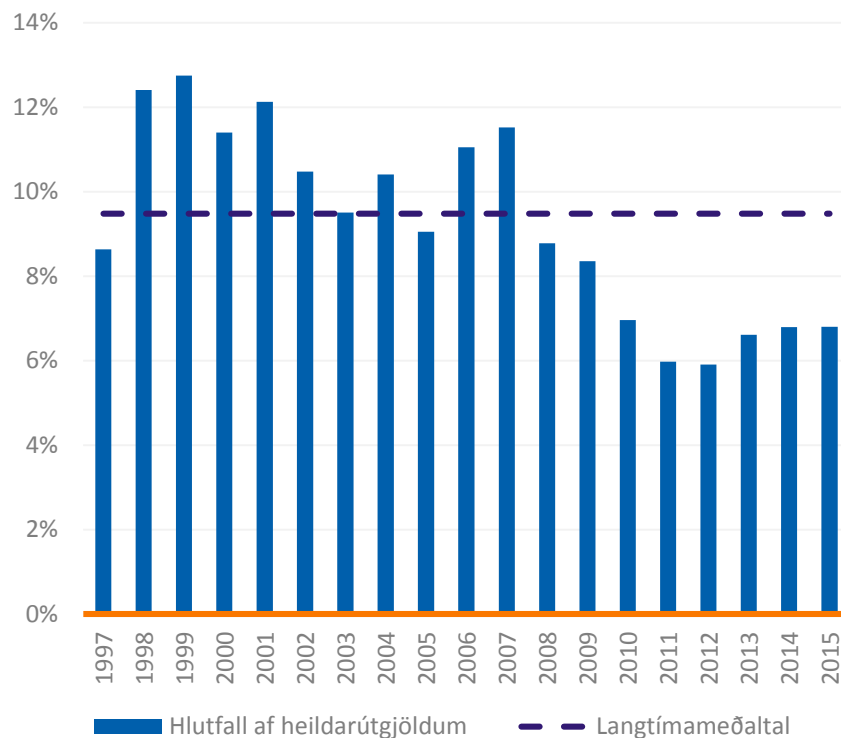
Fjármunaeign hins opinbera hefur því dregist saman frá árinu 2009 að raunvirði

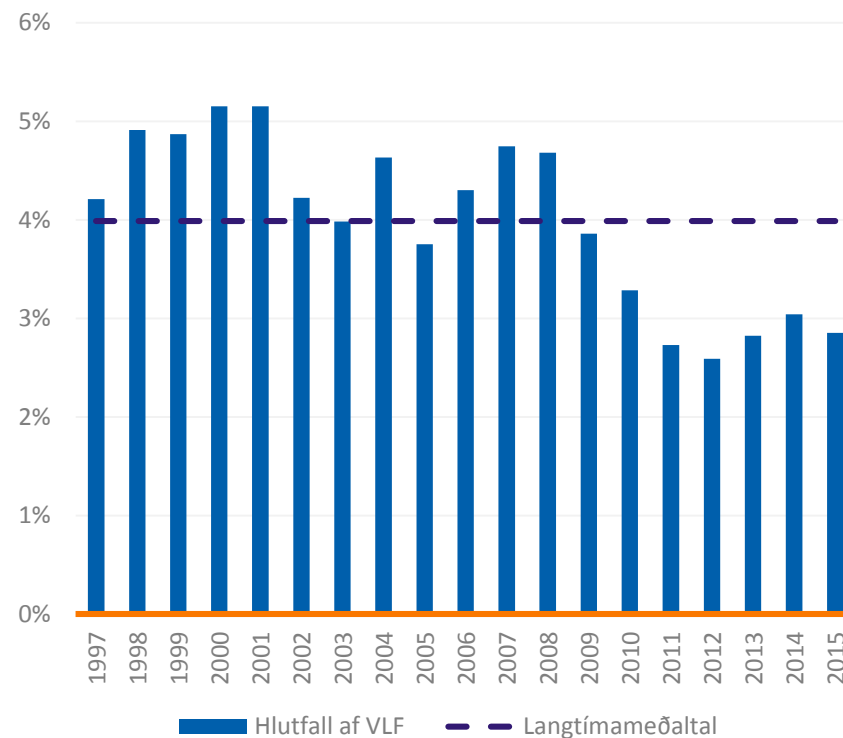
Aðhald í ríkisfjármálum hefur haldið aftur af fjárfestingu hins opinbera

Á langt í land til að ná langtímameðaltali sínu

Fjárfesting hins opinbera
- sem hlutfall af heildarútgjöldum

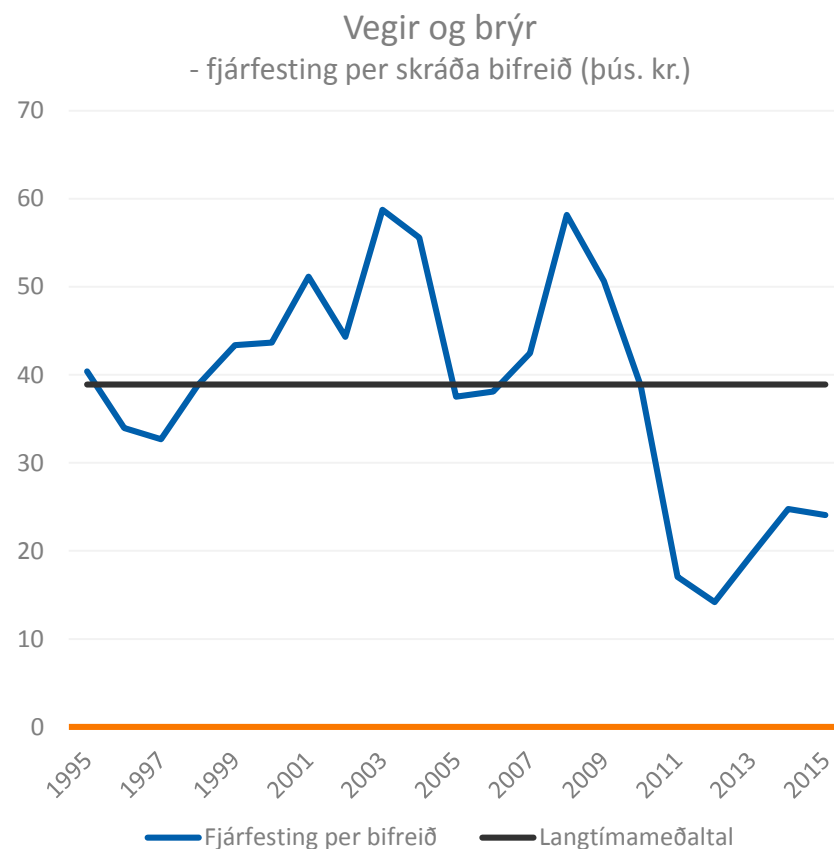
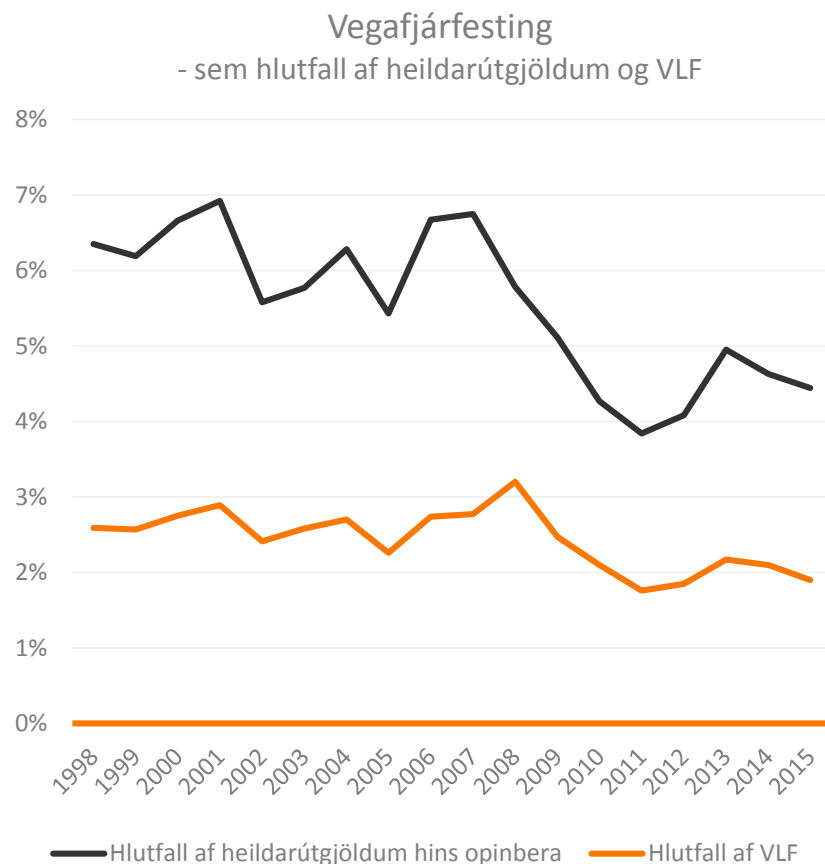

Fjárfesting hins opinbera
- sem hlutfall af VLF

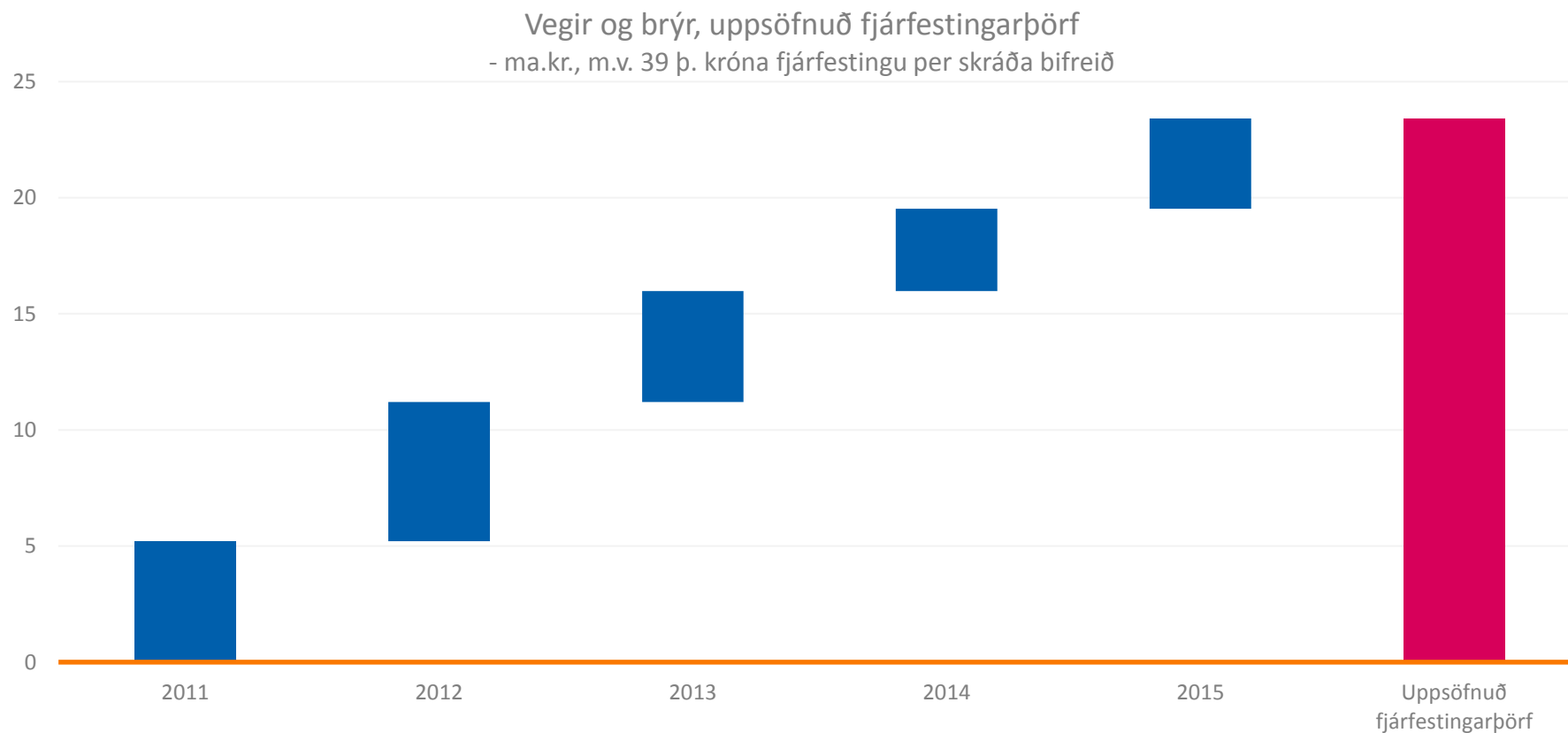
Fjárfesting í vegasamgöngum hefur ekki haldið í við fjölgun bifreiða

Árið 2015 var fjárfesting í vegum og brúm um helmingi minni en árið 1995

Mikil uppsöfnuð þörf eftir fjárfestingum í vegum og brúm ef miðað er við bifreiðafjölda

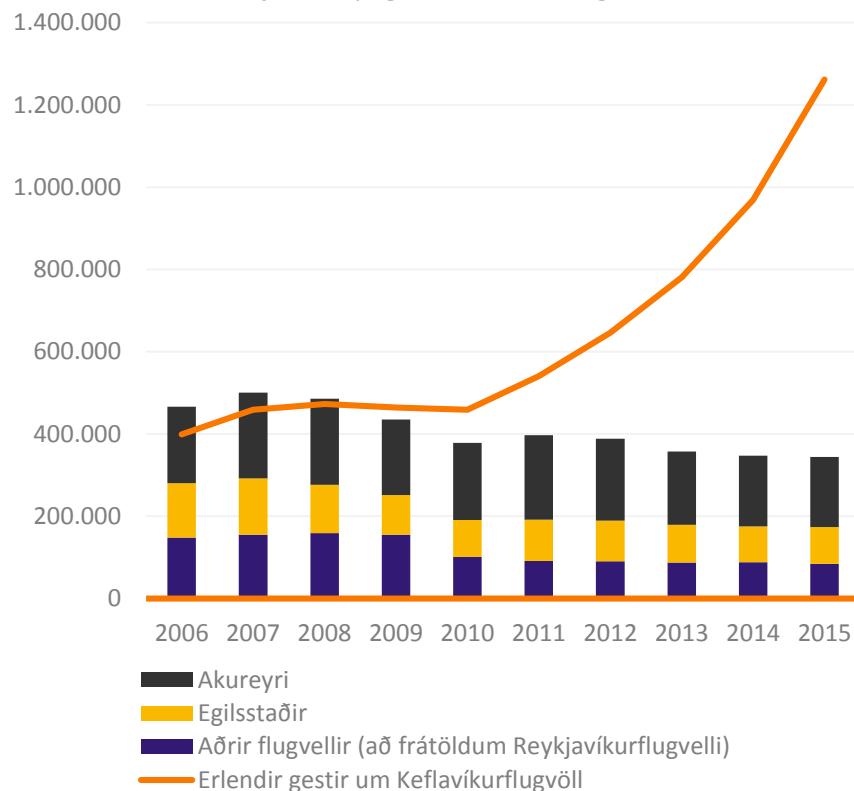
Gróflega má áætla að uppsöfnuð fjárfestingaþörf í vegum og brúm sé rúmlega 20 ma.kr. frá árinu 2011

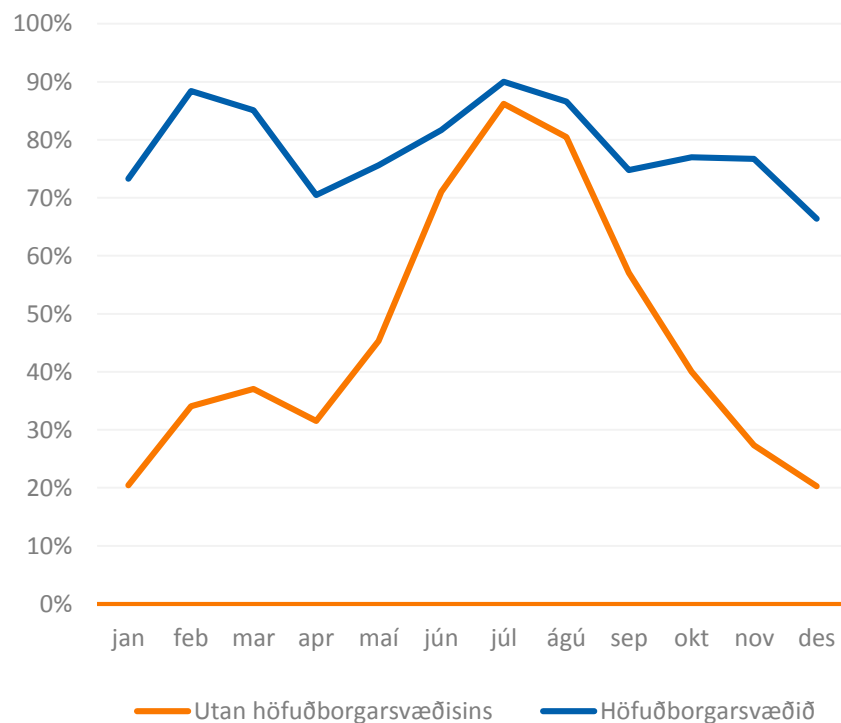
Má efla innanlandsflug frá Keflavíkurflugvelli til að dreifa ferðamönnum betur?

Farþegum í innanlandsflugi fækkar á flestum flugvöllum á meðan erlendum ferðamönnum fjölgar

Innanlandsfarþegar og erlendir gestir
- fjöldi farþega um íslenska flugvelli

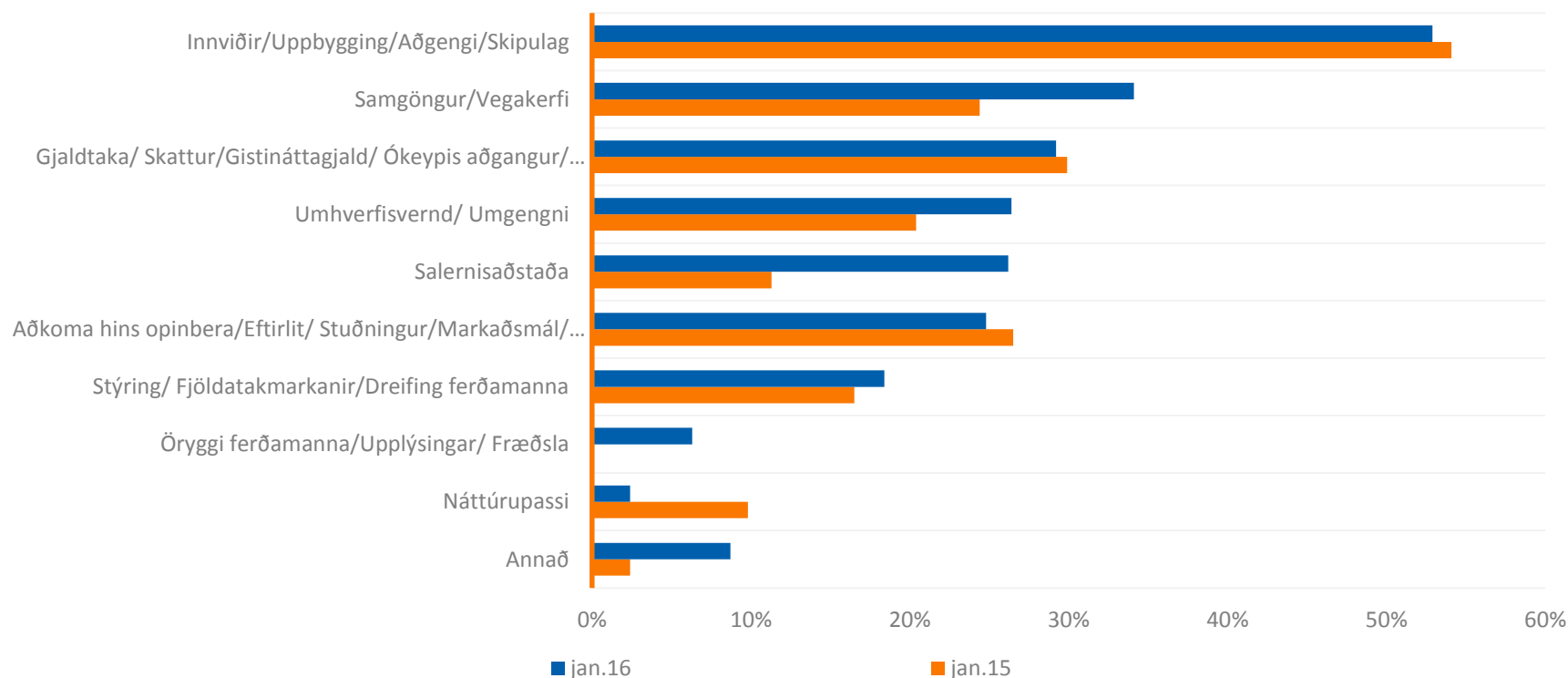
Nýting hótélherbergja árið 2015

Meirihluti Íslendinga vill leggja áherslu á uppbyggingu innviða

Þriðjungur telur að leggja þurfi áherslu á samgöngur og fjórðungur að byggja þurfi upp salernisaðstöðu

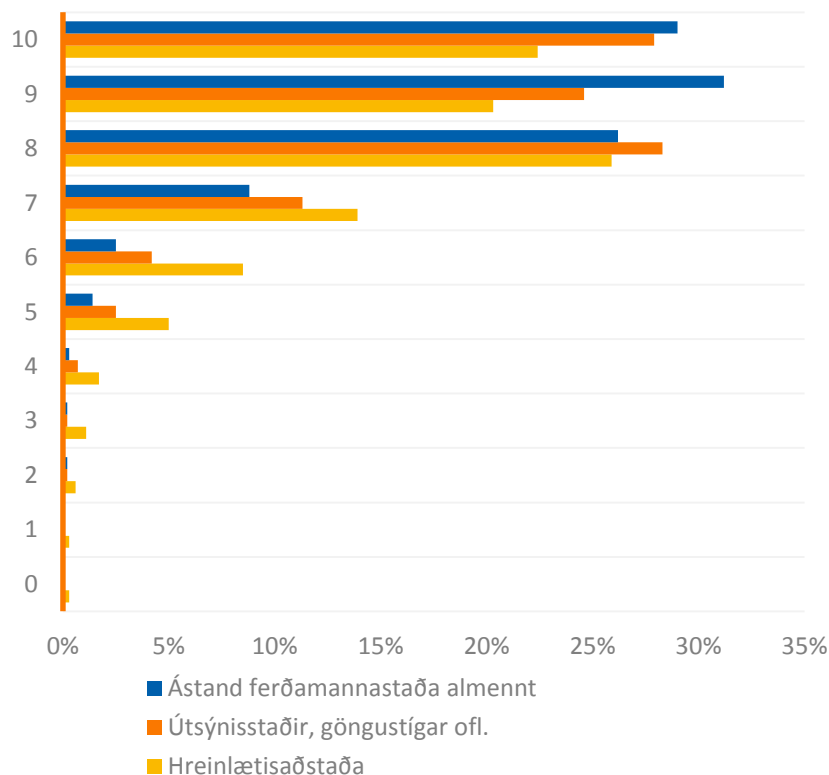
Hvaða 3 atriði finnst þér að hið opinbera eigi að leggja mesta áherslu á næstu 5 árin, til að stuðla að uppbyggingu íslenskrar ferðaþjónustu?

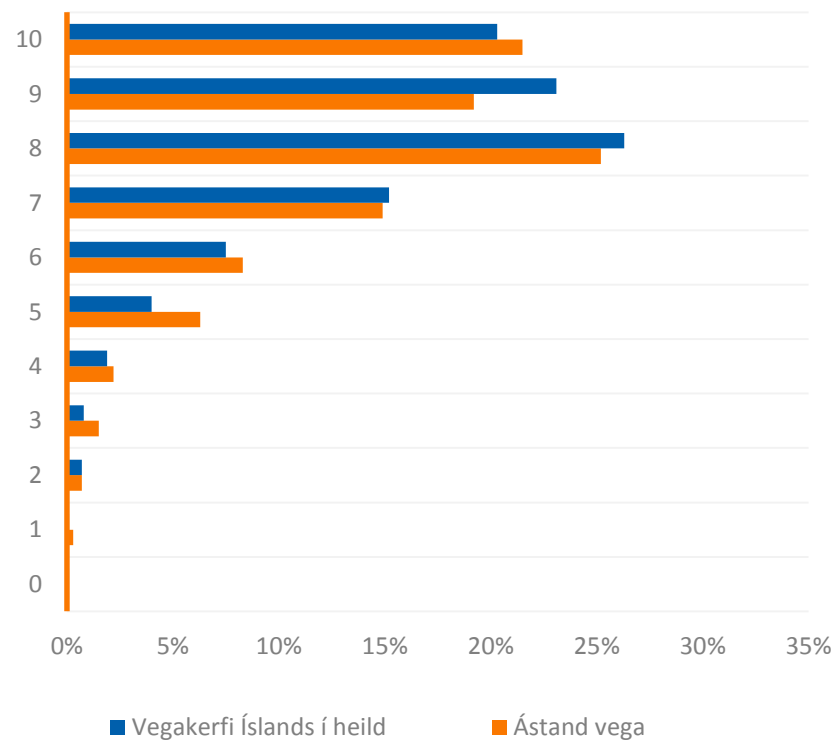
Ferðamenn hafa engu að síður almennt verið ánægðir með innviði landsins

Almennt ríkir ánægja með ástand vega, útsýnisstaða og göngustíga en getur það breyst?

Ánægja ferðamanna með ferðamannastaði
- á mælikvarðanum 0-10

Ánægja ferðamanna með vegakerfið
- á mælikvarðanum 0-10

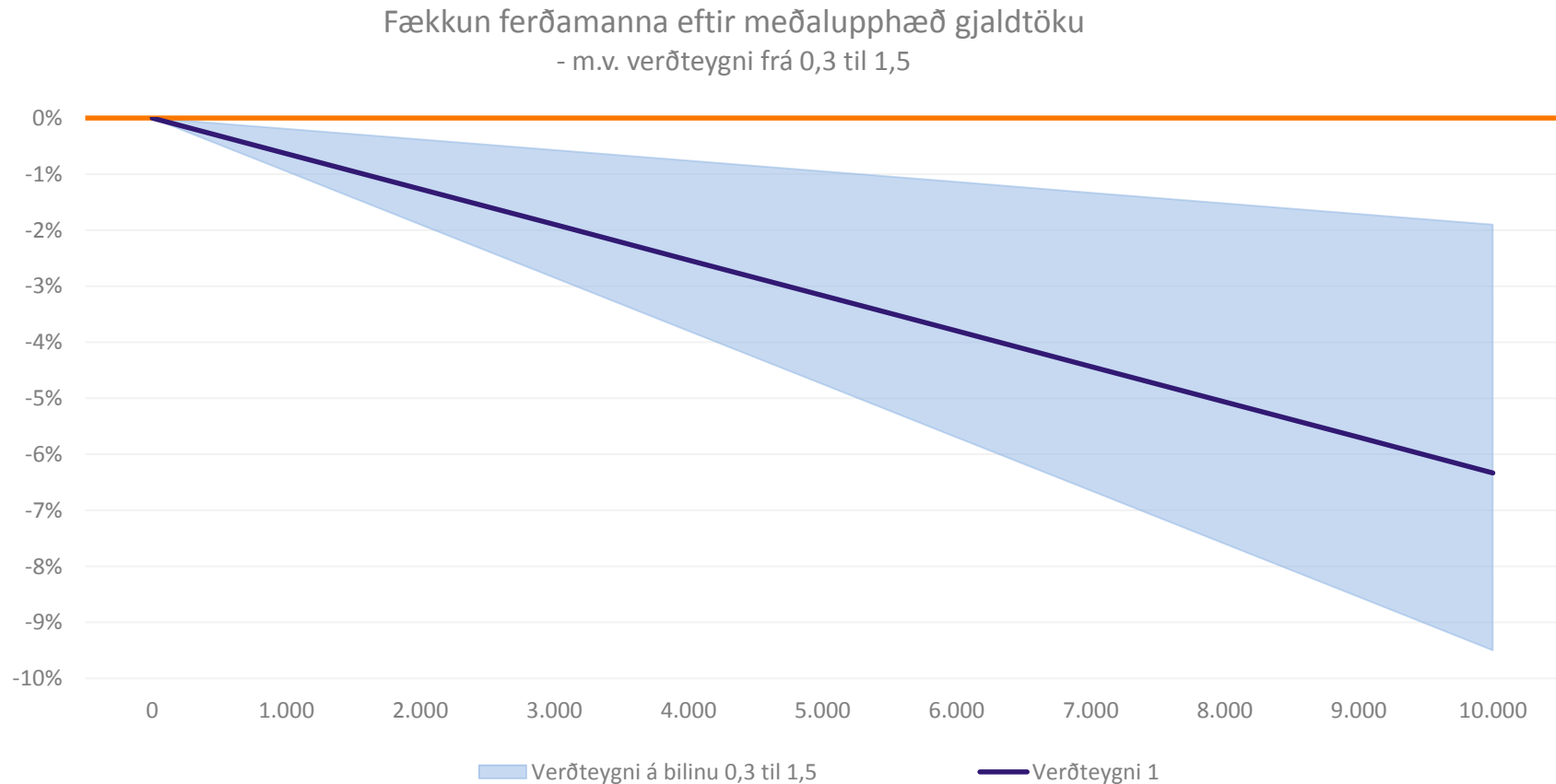
Gjaldtaka þarf að vera hagkvæm og skilvirk

Best er ef tekjur renna til viðkomandi ferðamannastaðar eða sveitarfélags og styðja við uppbyggingu

- Helstu leiðir til gjaldtöku:
 1. **Komu- eða brottfarargjald** sem er lagt á flug til eða frá landi.
 2. **Gistináttaskattur** er í dag 100 kr. á gistieiningu og skilar ríkissjóði um 300 m.kr. á ári.
 3. **Bein gjaldtaka** á ferðamannastöðum.
 1. Ein útfærsla er að selja passa á stærri ferðamannasvæði eins og Náttúrupassinn.
 2. Önnur útfærsla er að rukka fyrir aðgang og/eða bílastæði á einstaka ferðamannastöðum.
 4. **Nýsjálenska leiðin** er að leggja þjónustugjald á þá sem starfa innan atvinnugreinarinnar.
- Mikilvægast þegar hugað er að gjaldtöku er:
 - Að hver ferðamannastaður fyrir sig fái tekjur í takt við ásókn ferðamanna.
 - Tekjur fjármagni uppbyggingu til að mæta eftirspurninni.
 - Að hafa áhrif á dreifingu ferðamanna.

Gjaldtaka gæti slegið á fjölgun ferðamanna en skilar tekjum á mót

Ferðamönnum gæti fjölgað hægar ef gjaldtaka yrði tekin upp

Við stöndum á krossgötum

Djöflaeyja:

- Engin aðgangsstýring
- Grotnandi innviðir og óánægja í samfélaginu
- Krónan verður of sterk og aðrar útflutningsgreinar líða fyrir ferðapjónustu
- Versnandi afkoma ferðapjónustufyrirtækja
- „Betur borgandi“ ferðamenn fælast Ísland
- Orðsporshnekkir

Draumaland:

- Skynsamleg gjaldtaka til uppbyggingar innviða
- Góð dreifing ferðamanna í tíma og rúmi
- Viðráðanlegur vöxtur og ánægja í samfélaginu
- Gengi krónunnar í góðu jafnvægi svo aðrar útflutningsgreinar blómstra
- Framleiðni vex og afkoma ferðapjónustu batnar áfram
- Góðu orðspori er viðhaldið

Fyrirvari

- Kynning þessi er eingöngu ætluð til upplýsinga og er ekki ætluð sem grundvöllur fyrir ákvörðunum móttakanda. Upplýsingar sem fram koma í þessari kynningu fela ekki í sér loforð eða spá um framtíðina. Bankanum ber ekki skylda til að útvega móttakanda aðgang að frekari upplýsingum en þeim sem fram koma í kynningu þessari, eða til að uppfæra þær upplýsingar sem þar koma fram. Bankanum ber ekki skylda til að leiðrétta upplýsingar, reynist þær rangar.
- Upplýsingar um bankann, dótturfélög og hlutdeildarfélög hafa ekki verið staðfestar. Kynning þessi felur ekki í sér tæmandi upplýsingar um bankann, dótturfélög eða hlutdeildarfélög hans.
- Upplýsingar sem fram koma í kynningu þessari eru byggðar á fyrirliggjandi upplýsingum, áætlunum um væntanlega þróun ytri skilyrða o.fl. Eru upplýsingarnar háðar ýmsum óvissuþáttum og geta þær breyst án fyrirvara.
- Bankinn, þ.m.t. hluthafar, stjórnendur, starfsmenn og ráðgjafar þeirra, taka enga ábyrgð á þeim upplýsingum, forsendum og niðurstöðum sem fram koma í kynningunni eða upplýsingum sem eru veittar í tengslum við hana. Munu framangreindir aðilar ekki gefa yfirlýsingar um að upplýsingarnar, forsendurnar og niðurstöðurnar séu nákvæmar, áreiðanlegar eða fullnægjandi og þeir skulu ekki bera skaðabótaábyrgð á tjóni sem rekja má til þess að þær reynist ónákvæmar, óáreiðanlegar eða ófullnægjandi.
- Móttaka þessarar kynningar skal ekki talin fela í sér fjárfestingarráðgjöf af hálfu bankans.
- Með móttöku þessarar kynningar fellst móttakandi á framangreindan ábyrgðarfyrirvara.

Takk fyrir